

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 26 kwietnia 2021 r.

PS-VI.431.3.1.2021.ICZ

Pani
Barbara Nalińska
Dyrektor
Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4
ul. Chrobrego 4
82 – 300 Elbląg

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.52.2021 z dnia 18 lutego 2021 roku /**akta kontroli str. 1**/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Iwona Czmochowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
 2. Aleksandra Kwiatkowska – główny specjalista,
- przeprowadził kontrolę doraźną w trybie uproszczonym w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej nr 4 w Elblągu z siedzibą w Elblągu.

Czynności kontrolne rozpoczęto 1 marca 2021r. i zakończono 8 marca 2021 r. Zakres przedmiotowy kontroli obejmował zgodność zatrudnienia pracowników placówki opiekuńczo-wychowawczej z wymaganymi kwalifikacjami oraz ocenę stopnia przestrzegania praw dziecka, z uwzględnieniem sygnałów zawartych w piśmie Rzecznika Praw Dziecka z dnia 14 października 2020 r., w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2020 poz. 821 ze zm.), zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720), zwanego dalej rozporządzeniem,
- *Konwencji o prawach dziecka* (Dz.U.1991, nr 120 poz. 526 ze zm.), zwanej dalej *Konwencją*.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. Placówka / POW Nr 4 / kontrolowana jednostka – co oznacza: Placówkę Opiekuńczo–Wychowawczą nr 4 w Elblągu, ul. Chrobrego 4;

2. SCPOW – co oznacza: Socjalizacyjną Całodobową Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą w Elblągu, ul. Chrobrego 4;
3. Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu, panią Barbarę Nalińską;
4. Zastępca Dyrektora – co oznacza Zastępcę Dyrektora, panią Monikę Józefowicz;
5. Koordynator – co oznacza: starszego wychowawcę koordynatora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej nr 4 w Elblągu, -----;
6. Regulamin/Regulamin Organizacyjny – co oznacza: *Regulamin Organizacyjny Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu* wprowadzony Zarządzeniem Nr 1/2020 Dyrektora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu;
7. Regulamin zasad – co oznacza *Regulamin systemu zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujących w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 jako placówki obsługującej oraz jednostkach obsługiwanych: POW Nr 1, POW Nr 2 i POW Nr 3 w Elblągu* wprowadzony Zarządzeniem Nr 17/2020 z dnia 1 kwietnia 2020 r.;
8. Regulamin kieszonkowego – co oznacza *Regulamin przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez dzieci od 5 roku życia do czasu opuszczenia placówki w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 jako placówki obsługującej oraz jednostkach obsługiwanych; POW Nr 1, POW Nr 2 i POW Nr 3*, wprowadzony Zarządzeniem Nr 16/2020 z dnia 1 kwietnia 2020 r.;
9. diagnoza – co oznacza: diagnozę psychofizyczną, o której mowa w § 14 rozporządzenia.

Kontrolą objęto okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Barbary Nalińskiej – Dyrektora POW Nr 4, pani Moniki Józefowicz – Zastępcy Dyrektora POW Nr 4 oraz -----starszego wychowawcy Koordynatora POW Nr 4, upoważnionej przez Dyrektora do udzielania informacji na potrzeby prowadzonej kontroli /**akta kontroli str. 2/**.

Ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Placówce oraz SCPOW dokumentacji, spostrzeżenia poczynione w trakcie oględzin pomieszczeń znajdujących się w Placówce i wcześniej w SCPOW, a także informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora, Zastępcę Dyrektora oraz Koordynatora Placówki.

W okresie poddanym kontroli Dyrektorem w SCPOW, a następnie POW Nr 4 była pani Barbara Nalińska, pełniąca jednocześnie funkcję Dyrektora Centrum Administracyjnego, zapewniającego wspólną obsługę ekonomiczno–administracyjną i organizacyjną czterech placówek opiekuńczo–wychowawczych, prowadzonych przez Gminę Miasto Elbląg. Od 15 kwietnia 2020 roku (data uprawomocnienia decyzji zezwalającej na prowadzenie placówki) SCPOW przekształcona została w Placówkę Opiekuńczo–Wychowawczą Nr 4 w Elblągu, która zgodnie z zapisem par. 2 pkt 3–4 Regulaminu stała się placówką obsługującą, zapewniającą wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną POW Nr 1, Nr 2, Nr 3 i Nr 5, stała się także jednostką wykonującą zadania wynikające z polityki kadrowej tychże placówek.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor kierował Placówką przy pomocy Zastępcy Dyrektora, pani Moniki Józefowicz.

W czasie, gdy realizowano czynności kontrolne, w Placówce umieszczonych było łącznie czternastu wychowanków, z czego jeden wychowanek umieszczony był w Placówce na mocy (-----), a dwoje wychowanków przebywało w -----

Działalność Placówki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniami.**

I. Ustalenia dotyczące organizacji Placówki:

Do dnia 15 kwietnia 2020 roku placówka prowadzona była przez Gminę Miasto Elbląg jako publiczna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pn. Socjalizacyjna Całodobowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Elblągu. Zapewniała całodobową opiekę 30 wychowankom.

Dokumentem określającym szczegółowe zadania i organizację SCPOW oraz specyfikę i zakres sprawowanej opieki był *Regulamin Organizacyjny Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu* przyjęty Zarządzeniem Nr 1/2016 Dyrektora Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Elblągu z dnia 4 stycznia 2016 roku, wraz ze zmianami przyjętymi Zarządzeniem Nr 9/2018 z dnia 19 marca 2018 roku oraz Zarządzeniem Nr 4/2019 z dnia 1 kwietnia 2019 roku **/akta kontroli str. 3-30/**.

Kontrolującym przedłożono także dokumenty organizacyjne regulujące pracę wewnętrzną SCPOW, dotyczące:

- wprowadzenia do stosowania i przestrzegania wzorów dokumentacji prowadzonej dla dziecka umieszczonego oraz procedur sporządzania planu pomocy dziecku umieszczonemu w SCPOW,
- wprowadzenia regulaminu, określającego system zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujący w SCPOW,
- wprowadzenia regulaminu, określającego sposób przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez dzieci od 5 roku życia do czasu opuszczenia placówki w SCPOW **/akta kontroli str. 31-70/**.

Po dokonaniu analizy powyższych dokumentów kontrolujący nie wniesli uwag do ich treści.

Na mocy decyzji Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 marca 2020 roku Socjalizacyjna Całodobowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Elblągu przekształcona została w publiczną placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu specjalistyczno-terapeutycznego z liczbą miejsc 14 i jednocześnie otrzymała nazwę: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 4 w Elblągu.

Dokumentem obecnie określającym szczegółowe zadania i organizację Placówki oraz specyfikę i zakres sprawowanej opieki jest *Regulamin Organizacyjny Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 w Elblągu*, wprowadzony Zarządzeniem Nr 1/2020 Dyrektora Placówki

Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu z dnia 1 kwietnia 2020 roku, zmieniony Zarządzeniem Nr 2/2021 Dyrektora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu z dnia 4 stycznia 2021 roku oraz Zarządzeniem Nr 9/2021 Dyrektora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu z dnia 9 marca 2021 roku **/akta kontroli str. 71-97/**.

Porządek wewnętrzny w Placówce został określony w drodze zarządzeń Dyrektora oraz Zastępcy Dyrektora Placówki, w sprawie:

- wprowadzenia zasad postępowania pracowników i wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w Elblągu na okres trwania epidemii związanej z rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19,
- wprowadzenia procedur postępowania w przypadku przyjęcia do Placówek Opiekuńczo–Wychowawczych Nr 1, Nr 2, Nr 3, Nr 4 i Nr 5 w Elblągu wychowanków powracających z samowolnego oddalenia oraz wychowanków przyjętych do ww. Placówek w trybie interwencyjnym,
- wprowadzenia zasad przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez dzieci od 5 roku życia do czasu opuszczenia placówki w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu, jako placówki obsługującej oraz jednostkach obsługiwanych; POW Nr 1, POW Nr 2 i POW Nr 3,
- wprowadzenia Regulaminu zasad, określającego system zasad, przywilejów i konsekwencji obowiązujący w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu, jako placówki obsługującej oraz jednostkach obsługiwanych; POW Nr 1, POW Nr 2 i POW Nr 3,
- zawieszenia dokonywania okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- wprowadzenia do stosowania i przestrzegania wzorów dokumentacji prowadzonej dla dziecka umieszczonego w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu,
- wprowadzenia do stosowania książki skarg, wniosków i zażaleń dla wychowanków Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu **/akta kontroli str. 98-204/**.

Analiza powyższych dokumentów wykazała, że w § 7 pkt 3 Regulaminu Organizacyjnego dookreślono, iż dla zapewnienia właściwej organizacji pracy Placówki, w sekcji opiekuńczo–wychowawczej utworzono następujące stanowiska pracy:

- *starszy wychowawca-koordynator,*
- *wychowawca (2 stanowiska),*
- *pracownik socjalny,*
- *logopeda,*
- *terapeuta.*

W toku czynności kontrolnych ustalono natomiast, że w Placówce od dnia jej utworzenia nie zatrudniano osób na stanowiskach terapeuty oraz logopedy.

Na zapytanie kontrolujących o podanie przyczyn niezatrudnienia ww. specjalistów w Placówce, Dyrektor odpowiedział następująco: *Od dnia 01 kwietnia 2020 roku tj. dnia powołania do funkcjonowania POW Nr 4 o charakterze specjalistyczno–terapeutycznym w regulaminie organizacyjnym uwzględniono dwa stanowiska tj. logopeda i terapeuta planując zatrudnienie o częściach etatu celem zabezpieczenia potrzeb wychowanków*

o szczególnych potrzebach. Blisko roczna działalność placówki pokazała, że stanowisko terapeuty (brak specjalistów z kwalifikacjami na elbląskim rynku pracy) można z powodzeniem zastąpić stanowiskiem wychowawcy o dodatkowych uprawnieniach, tj. aktualnie jest to wychowawca z kwalifikacjami do wykonywania obowiązków edukatora artystycznego. W związku z tym w dniu 09 marca dokonano zmiany w regulaminie organizacyjnym POW Nr 4 wykreślając stanowisko terapeuty na rzecz stanowiska wychowawcy o dodatkowych uprawnieniach. Stanowisko logopedy wykazane w regulaminie organizacyjnym POW Nr 4 zostało zachowane z uwagi na fakt, że jeden z pracowników pedagogicznych (obecnie zatrudniony pedagog) podwyższa swoje kwalifikacje i uzyskuje uprawnienia logopedy co docelowo pozwoli na zatrudnienie w POW Nr 4 takiego specjalisty. Jednocześnie sytuacja opiekuńczo-wychowawcza wychowanków pokazuje, że zachodzi uzasadniona potrzeba dysponowania zasobem w postaci specjalisty logopedy /akta kontroli str. 205/.

Zgodnie z art. 105 ust. 2 ustawy placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego winna zapewniać dziecku w niej umieszczonemu zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne. Wsparcie w takiej formie Placówka zobowiązana jest ustawowo zapewniać każdemu dziecku, już od chwili jej przekształcenia w placówkę typu specjalistyczno-terapeutycznego, a nie nabywać w trakcie jej funkcjonowania i realizować kiedy zajdzie uzasadniona ku temu potrzeba, wynikająca z aktualnej sytuacji opiekuńczo-wychowawczej. Dodatkowo wskazać należy, że skoro w kontrolowanej jednostce istnieje potrzeba zatrudnienia osoby na stanowisku logopedy, nie należy wyczekiwać na uzyskanie przez pracowników w niej zatrudnionych kwalifikacji uprawniających do świadczenia takiej formy wsparcia, zwłaszcza, że zgodnie z przedłożoną kontrolującym informacją jeden z pracowników studia na kierunku logopedia rozpoczął w październiku 2020 roku, a drugi z nich w lutym 2021 roku /akta kontroli str. 206-220/. Ponadto podkreślenia wymaga również zapis art. 98 ust. 1 pkt 4, zgodnie z którym osobą zatrudnioną w placówce opiekuńczo-wychowawczej w celu prowadzenia terapii może być tylko i wyłącznie osoba posiadająca udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną. Zapis ten wskazuje, że nie wychowawca posiadający dodatkowe uprawnienia, lecz osoba zatrudniona w placówce w celu prowadzenia terapii, winna tą formę pracy wykonywać. Wychowawcy zatrudniani są w celu prowadzenia pracy opiekuńczo-wychowawczej, a nałożenie na nich innych form pracy, bazując na ich kwalifikacjach dodatkowych, przełożyć się może negatywnie na realizację przez nich ich podstawowych zadań. W sytuacji powierzenia wychowawcy dodatkowych zadań z zakresu wsparcia specjalistycznego bądź specjalistycznej terapii, bazując na jego dodatkowych uprawnieniach, winno to nastąpić za jego zgodą i w ramach zawartej odrębnej umowy, za dodatkowym wynagrodzeniem oraz poza godzinami, w których pracownik ten wykonywałby zadania wynikające z pełnienia roli wychowawcy.

W związku z powyższym rodzi się wątpliwość, czy pomimo powołania do funkcjonowania na terenie Gminy Miasta Elbląg placówki opiekuńczo-wychowawczej o charakterze specjalistyczno-terapeutycznym, utworzenie jej przyczyniło się do zaistnienia

zmiany w obrębie udzielanego wychowankom wsparcia specjalistycznego, (jak wskazują poddane analizie dokumenty) którzy posiadają w tym zakresie szczególne potrzeby. Nadto w ocenie kontrolujących oferowane przez Placówkę wsparcie stało się uboższe w porównaniu do wsparcia oferowanego przez SCPOW również o stanowisko psychologa, którego od 01 września 2020 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych nie zatrudniano w celu bezpośredniej obsługi POW Nr 4, co wynika z przedłożonego kontrolującym harmonogramu pracy specjalistów, stanowiącego **akta kontroli str. 221-222**. Szersze wyjaśnienie tego zagadnienia, jak również stwierdzenie nieprawidłowości w powyższym zakresie znajduje się w części wystąpienia opisującej prawo do pomocy specjalistycznej.

Zgodnie z zapisem § 7 pkt 6 Regulaminu Organizacyjnego, w celu zapewnienia wspólnej obsługi w zakresie pomocy specjalistycznej, skierowanej do wychowanków placówek i ich rodzin, w placówce utworzono samodzielne stanowiska:

- *główny specjalista,*
- *pedagog,*
- *psycholog,*
- *pielęgniarka.*

W dacie podjęcia czynności kontrolnych w Placówce nie zatrudniono osoby na stanowisku głównego specjalisty (co zgodnie z informacją Dyrektora kontrolowanej jednostki oznacza osobę wypełniającą obowiązki pedagoga, świadczącą pracę na rzecz POW Nr 1 i Nr 2). Z ustnych informacji pozyskanych od Dyrektora kontrolowanej jednostki wynika, że osoba ta w momencie zawarcia stosunku pracy nie posiadała kwalifikacji do pełnienia funkcji pedagoga, dlatego dokonano zmian w zakresie zajmowanego przez tą osobę stanowiska pracy z pedagoga na głównego specjalistę, powierzając jej jednocześnie do realizacji zadania należące do kompetencji pedagoga. Tymczasem zapisy ustawy nie dopuszczają możliwości zatrudnienia w placówce osoby realizującej zadania pedagoga, która nie posiada ku temu odpowiednich kwalifikacji, a dodatkowo wskazują wprost, jakie uprawnienia posiadać winna zatrudniona na tym stanowisku osoba. Jak wynika z pisemnych wyjaśnień Dyrektora, stanowiących **akta kontroli str. 205** *stanowisko główny specjalista zostało wykreślone z regulaminu organizacyjnego POW Nr 4 ze względu na zakończenie stosunku pracy z osobą, która je zajmowała*. Przyczyną tej nieprawidłowości zdaje się być niedostateczna znajomość obowiązujących zapisów ustawy. Kontrolujący nie określili natomiast skutków takiego działania, bowiem czynności kontrolne prowadzili w POW Nr 4 (w której osoba ta zatrudniana była jedynie w ramach zadań placówki obsługującej) – nie mieli zatem podstaw do żądania przedłożenia dokumentacji prowadzonej przez tego specjalistę, gdyż faktyczną pracę świadczył on na rzecz POW Nr 1 i Nr 2. Ponadto odstąpiono od wydania zalecenia w powyższym zakresie, gdyż w dacie kontroli nie zatrudniano osoby na stanowisku głównego specjalisty i jednocześnie w toku kontroli Dyrektor na bieżąco przedłożył kontrolującym Zarządzenie Nr 9/2021 Dyrektora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu z dnia 9 marca 2021 roku, z którego wynika, że dokonano zmian w Regulaminie, poprzez usunięcie stanowiska głównego specjalisty.

Kontrolujący po przeanalizowaniu Regulaminu Organizacyjnego stwierdzili, że wskazane w nim prawa dziecka tworzą katalog zamknięty oraz, że nie wymieniono w nim wszystkich praw dziecka określonych w *Konwencji o prawach dziecka*, w szczególności prawa do poszanowania prywatności dziecka, ochrony przed przemocą czy prawa do pomocy

specjalistycznej. Z przedłożonej dokumentacji nie wynika również, aby wychowankowie zostali zapoznani z treścią Regulaminu, jednakże na podstawie przeprowadzonych z nimi rozmów ustalono, że wszyscy wychowankowie Placówki świadomi są swoich praw, a także obowiązków nałożonych na nich zapisami Regulaminu Organizacyjnego. Dyrektor nie wskazał przyczyny powyższego uchybienia, prawdopodobnie wynikało ono z niedopatrzenia ze strony kadry placówki, co w konsekwencji przyczyniło się do łamania praw dziecka nieujętych w Regulaminie, tj. w zakresie prawa do poszanowania prywatności, ochrony przed przemocą oraz prawa do pomocy specjalistycznej.

W związku z poczynionym przez kontrolujących ustaleniem, że w Regulaminie nie wymieniono wszystkich praw dziecka określonych w *Konwencji o prawach dziecka*, niezbędne jest przeformułowanie go w taki sposób, aby uwzględniał wszystkie prawa wynikające z *Konwencji* (przy zachowaniu katalogu zamkniętego), bądź też sformułowanie jego zapisów w sposób otwarty, z odesłaniem do *Konwencji o prawach dziecka*.

Odnosząc się do Regulaminu zasad, kontrolujący zwrócili uwagę, że tworzony był przez wychowanków wspólnie z wychowawcami i zawierał zbiór obowiązujących zasad, konsekwencji oraz przywilejów, jak również procedury określające sposób postępowania wobec wychowawców w przypadku naruszenia przez nich obowiązujących norm. Regulamin ten przedłożony został do zapoznania się zarówno wychowankom Placówki jak i wychowawcom. Na listach wychowanków, którzy zapoznali się z jego treścią brak jest podpisu czworga dzieci ujętych w wykazie wychowanków przedłożonym kontrolującym, z czego dwoje z nich to wychowankowie przebywający w -----, a dwoje to wychowankowie przyjęci do Placówki po wejściu w życie Regulaminu zasad. Wychowankowie przebywający w ----- zapoznani zostali jedynie z Regulaminem zasad, przywilejów i konsekwencji obowiązującym w SCPOW, co potwierdziły ich własnoręczne podpisy złożone na wykazie wychowanków zapoznanych z jego treścią. Dodatkowo należy zaznaczyć, że czworo wychowawców aktualnie zatrudnionych w Placówce nie złożyło podpisu świadczącego o zapoznaniu się przez nich z zasadami panującymi w Placówce. Przyczyną powyższego uchybienia jest niedostateczny nadzór Dyrektora nad realizacją zadań przez pracowników, a skutkiem mogła być niedostateczna znajomość zasad panujących w Placówce.

Ustalono, że dokumentację prowadzoną w Placówce sporządzano na podstawie wzorów, stanowiących załączniki do Zarządzeń odnoszących się do SCPOW. O ile w czasie funkcjonowania SCPOW działanie to było w pełni uzasadnione, o tyle po powołaniu do funkcjonowania POW Nr 4, w ocenie kontrolujących dokumenty te winny zostać uaktualnione, aby kadra Placówki nie opracowywała dokumentacji na rzecz niefunkcjonującej od kwietnia 2020 roku SCPOW. Przyczyną powyższego uchybienia było niedopatrzenie ze strony kadry placówki, co skutkowało sporządzaniem od kwietnia 2020 roku do marca 2021 roku dokumentacji na rzecz niefunkcjonującej SCPOW.

W dacie kontroli Zastępca Dyrektora POW Nr 4 przedłożył kontrolującym *Zarządzenie Nr 7/2021 Dyrektora Placówki Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania i przestrzegania wzorów dokumentacji prowadzonej dla dziecka umieszczonego w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu*, do którego kontrolujący nie wnieśli uwag.

II. Ustalenia dotyczące kwalifikacji kadry zatrudnionej w placówce:

W celu zweryfikowania zgodności zatrudnienia Dyrektora oraz pozostałych pracowników Placówki z wymaganymi kwalifikacjami, sprawdzono kwalifikacje 100% kadry pedagogicznej, zatrudnionej na dzień kontroli w Placówce.

Ustalono, że Dyrektor jak i Zastępca Dyrektora spełniali wymogi kwalifikacyjne przewidziane dla osób kierujących placówką opiekuńczo–wychowawczą, określone w art. 97 ust. 3 pkt 1–2, tj. posiadali odpowiednie wykształcenie, co najmniej 3–letni staż pracy w instytucji zajmującej się pracą z dziećmi lub rodziną. Zastępca Dyrektora posiadał aktualne zaświadczenie lekarskie, o którym mowa w art. 97 ust. 3 pkt 6 ustawy, zaś w aktach osobowych Dyrektora kontrolujący stwierdzili brak aktualnego zaświadczenia, potwierdzającego, że jest zdolny do kierowania placówką opiekuńczo–wychowawczą. W dniu 17 marca 2021 roku tj. po zakończeniu czynności kontrolnych, dostarczono do siedziby W-MUW/Delegatura Urzędu w Elblągu, wydane w dniu 03 stycznia 2020 roku (ważne do stycznia 2022 roku) orzeczenie lekarskie Nr -----, potwierdzające, że Dyrektor kontrolowanej jednostki jest zdolny do kierowania placówką opiekuńczo–wychowawczą, w związku z czym odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie **/akta kontroli str. 223/**.

Analiza wykazała również potwierdzenia spełniania przez Dyrektora i Zastępcę Dyrektora wymogów określonych w art. 97 ust. 3 pkt 1–3 ustawy oraz warunków określonych w ust. 5 tego artykułu.

W okresie objętym kontrolą na stanowiskach pracowników pedagogicznych, oprócz Zastępcy Dyrektora, zatrudnionych było łącznie 37 osób (z czego 18 osób już niepracujących). W dacie kontroli zatrudnienie przedstawiało się następująco:

- starszy wychowawca-koordynator – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- starsi wychowawcy – 3 osoby, łącznie w wymiarze 3 etatów,
- młodszy wychowawcy – 6 osób, łącznie w wymiarze 6 etatów (w tym 2 osoby przebywające na urlopie wychowawczym),
- wychowawcy – 2 osoby, łącznie w wymiarze 2 etatów,
- pedagodzy – 3 osoby, w wymiarze 3 etatów (w tym 1 osoba obsługująca POW Nr 1 i POW Nr 2, 1 osoba obsługująca POW Nr 4 i 1 osoba obsługująca POW Nr 3 i POW Nr 5),
- psycholog – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu (obsługująca POW Nr 1, POW Nr 2, POW Nr 3, POW Nr 4 i POW Nr 5),
- pracownik socjalny – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- starsza pielęgniarka – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- pielęgniarka – 1 osoba, w wymiarze $\frac{1}{2}$ etatu (obsługująca POW Nr 3 i POW Nr 5, a w razie konieczności również POW Nr 1, POW Nr 2 i POW Nr 4) **/akta**

kontroli str. 206-220/.

Wszyscy pracownicy pedagogiczni aktualnie zatrudnieni w Placówce, spełniali wymogi kwalifikacyjne określone w art. 98 ust. 1 ustawy tj. posiadali odpowiednie wykształcenie. W toku czynności ustalono, że dwóch spośród ww. pracowników nie posiadało stosownego oświadczenia o spełnieniu wymogów zawartych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 oraz ust. 5 ustawy, tj., że:

- nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im zawieszona ani ograniczona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego,
- nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- nie prowadzono przeciwko nim postępowania o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

W dniu 11 marca 2021 roku tj. po zakończeniu czynności kontrolnych, dostarczono do siedziby W-MUW/Delegatura Urzędu w Elblągu, stosowne oświadczenia o spełnieniu przez powyżej wskazanych dwóch pracowników, wymogów zawartych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 oraz ust. 5 ustawy, datowane na dzień 11 marca 2021 roku, w związku z czym odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie **/akta kontroli str. 224-225/**.

Na stanowiskach pracowników niepedagogicznych zatrudnionych było, wraz z Dyrektorem POW Nr 4, łącznie 36 osób (z czego 7 już niepracujących). W dacie kontroli zatrudnienie pracowników niepedagogicznych przedstawiało się następująco:

- kierownik sekcji administracyjno-gospodarczej – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- główna księgowa – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- referent ds. księgowości – 2 osoby, łącznie w wymiarze 2 etatów,
- księgowa – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- starszy referent ds. księgowości – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu (przebywająca na urlopie macierzyńskim),
- zaopatrzeniowiec – 1 osoba, w wymiarze 1,
- radca prawny – 1 osoba, w wymiarze $\frac{1}{4}$ etatu,
- starszy informatyk – 1 osoba, w wymiarze $\frac{1}{2}$ etatu (długotrwała nieobecność spowodowana chorobą),
- informatyk – 1 osoba, w wymiarze $\frac{1}{4}$ etatu,
- starszy inspektor ds. BHP – 1 osoba, w wymiarze $\frac{1}{5}$ etatu,
- dozorczy – 5 osób, w wymiarze 5 etatów, w tym 1 osoba długotrwale nieobecna,
- kucharka – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- konserwatorzy – 2 osoby, w wymiarze 2 etatów,
- pracznia – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- robotnik do pracy lekkiej – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- szefowie kuchni – 2 osoby, w wymiarze 2 etatów,
- kierowcy samochodów osobowych – 2 osoby, w wymiarze 2 etatów,
- pomoce kuchenne – 2 osoba, w wymiarze 2 etatów,
- starszy konserwator – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu **/akta kontroli str. 226-228/**.

Przeważającą część ww. kadry niepedagogicznej realizowała zadania z zakresu obsługi POW Nr 1, POW Nr 2, POW Nr 3, POW Nr 4 oraz POW Nr 5.

W trakcie trwania czynności kontrolnych przyjęto od Dyrektora Placówki pisemne oświadczenie, że *nie posiada informacji, jakoby wobec któregośkolwiek z pracowników toczyło się bądź toczy się obecnie, postępowanie, o którym mowa art. 98 ust 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* **/akta kontroli str. 229/**.

Odnosząc się do sygnałów zawartych w piśmie Rzecznika Praw Dziecka z dnia 14 października 2020 roku, ustalono, że w Placówce zatrudniono ponownie pracownika, -----

[illegible]

III. Ustalenia dotyczące zapewnienia zatrudnionym pracownikom prawa do korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego oraz udziału pracowników w szkoleniach podwyższających lub wzmacniających ich kompetencje zawodowe

- Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach TSR w obliczu lęku,
- „Uważni dorośli-uważne dzieci - mindfulness dla dzieci w wychowaniu, edukacji i opiece zdrowotnej” (certyfikowany udział w konferencji),
- Trening zastępowania agresji TZA (certyfikowane szkolenie).

Ustalono, że Dyrektor umożliwiał pracownikom pedagogicznym podejmowanie dodatkowych studiów w celu doskonalenia zawodowego poprzez częściowe dofinansowywanie do:

- studiów podyplomowych na kierunku logopedia,
- uzupełniających studiów magisterskich na kierunku resocjalizacja,
- jednolitych studiów magisterskich na kierunku psychologia.

Ponadto dwoje pracowników podjęło studia we własnym zakresie na kierunku logopedia oraz pielęgniarstwo.

Ustalono także, że w związku z epidemią COVID-19 oraz wprowadzonymi obostrzeniami od marca 2020 r. pracownicy placówki nie uczestniczyli w szkoleniach podnoszących ich kompetencje zawodowe.

IV. Ustalenia dotyczące przestrzegania w Placówce praw dziecka:

W ramach postępowania kontrolnego zespół inspektorów przeprowadził indywidualne rozmowy z dwanaściorgiem wychowanków na temat przestrzegania praw dziecka i warunków pobytu w Placówce. Podsumowanie przeprowadzonych rozmów stanowią **akta kontroli str. 243-252**. Nie podjęto rozmów z ----- wychowanków, widniejących w ewidencji Placówki, z uwagi na ich przebywanie w ---- Ponadto, ze względu na ----- ----- wychowanka, pytania zostały zmodyfikowane -----, a w przypadku drugiego wychowanka zadanie wszystkich pytań nie było możliwe, z uwagi na -----.

Dokonano także analizy losowo wybranej dokumentacji sześciorga wychowanków POW Nr 4, w kontekście oceny respektowania praw dziecka i realizowania przez Placówkę jej zadań opiekuńczo-wychowawczych.

W toku kontroli dokonano oceny realizacji następujących praw dziecka:

Prawo do wyrażania opinii – rozumiane jako prawo do poszanowania podmiotowości dziecka, zapewnienie możliwości swobodnego wypowiedzania się, respektowanie prawa do swobody myśli, poglądów, poszanowania podmiotowości dziecka poprzez branie pod uwagę jego zdania w sprawach, które jego dotyczą, oraz istnienia wypracowanych zasad uczestnictwa dzieci w podejmowaniu decyzji ważnych dla wychowanków.

Zgodnie z zapisem § 31 pkt 7 Regulaminu dziecko umieszczone w Placówce ma prawo do informacji i wyrażania opinii, w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości.

W rozmowach z kontrolującymi zdecydowana większość dzieci potwierdziła, że może swobodnie wyrażać własne poglądy i opinie. Natomiast ----- wychowanków stwierdziło, że pracownicy POW Nr 4 biorą pod uwagę ich zdanie w sprawach ich dotyczących, w tym również ich przyszłości (tylko ----- dziecko stwierdziło, że *nie zawsze*). ----- wychowanków wskazało, że ich zdanie nie zawsze jest brane pod uwagę w sprawach dla nich ważnych, co uzasadniły następująco: -----.

Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, iż *żaden z wychowanków nie sygnalizował, że zgłaszane przez niego problemy są przez wychowawców bagatelizowane* **akta kontroli str. 253/**.

Ustalono, że w Placówce nie funkcjonował samorząd wychowanków, a wszystkie decyzje dotyczące spraw wychowanków omawiane były z nimi na bieżąco podczas organizowanych według potrzeb zebrań kadry pedagogicznej POW Nr 4 z wychowankami. Z ich przebiegu sporządzano pisemną informację, zawierającą także wykaz pracowników oraz wychowanków, uczestniczących w zebraniu.

Prawo dziecka do uwzględniania jego zdania w sprawach go dotyczących kontrolowana jednostka realizowała także poprzez wypełnianie zapisu art. 4a ustawy, zgodnie z którym podmioty realizujące zadania z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując je do adopcji, obowiązane są do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają i stosownie do okoliczności uwzględniają jego zdanie. Zgodnie z pisemną informacją Dyrektora stanowiącą **akta kontroli str. 272-273** *wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka, dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w placówce, informuje je o wszystkich prawach, które go dotyczą*.

Z analizy dokumentacji indywidualnej wychowanków wynika, że prawo do wyrażania przez dzieci własnej opinii i poglądów jest realizowane w toku bieżącej pracy opiekuńczo-wychowawczej, ponadto dzieci są wysłuchiwane również na okoliczność dokonania okresowej oceny sytuacji dziecka, co znajduje swoje odzwierciedlenie w sporządzanej po okresowej ocenie sytuacji dziecka, jak również w modyfikacji planu pomocy dziecku, podpisywanej przez wychowanków.

Zgłoszone przez wychowanków uwagi w zakresie prawa do swobodnego wyrażania swoich opinii i poglądów zostały omówione z Dyrektorem w ramach bieżącego instruktażu. Dyrektorowi kontrolowanej jednostki wskazano także na konieczność bezwzględnego przestrzegania przez kadrę POW Nr 4 prawa dzieci do swobodnego wyrażania własnych poglądów i opinii, oraz niedopuszczalność bagatelizowania przez pracowników nawet najdrobniejszych sygnałów, zgłaszanych przez wychowanków w powyższym zakresie.

Prawo do poszanowania tożsamości religijnej – rozumiane jako prawo do poszanowania środowiska religijnego dziecka, z którego się wywodzi oraz wychowania religijnego i praktyk religijnych zgodnych z tradycją i wyznaniem jego rodziny oraz zgodnie z jego wolą.

Zapisy dotyczące prawa dziecka do myśli, przekonań i wyznania zapisane zostały w § 31 pkt 9 Regulaminu.

Z informacji przekazanej przez Dyrektora wynika, że wszystkie dzieci przebywające w Placówce *są decydentami w obszarze wyznawanej religii* **akta kontroli str. 275/**. Wszystkie dzieci zgodnie z ich wolą oraz wolą rodziców i opiekunów prawnych posiadają możliwość rozwoju duchowego, religijnego czy korzystania z sakramentów.

Z rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, że Placówka zapewniała im możliwość swobodnego realizowania praktyk religijnych, wychowankowie nie wnieśli negatywnych uwag w tym zakresie.

zastrzeżeń dotyczących funkcjonowania placówki /akta kontroli str. 279-290/.

Ponadto mając na względzie zgłoszone przez dzieci uwagi Dyrektor Placówki zobowiązał się do *zorganizowania zebrania z kadrą pedagogiczną Placówki w celu wyjaśnienia powyższych kwestii /akta kontroli str. 254/*. Wychowawcy, po uzyskaniu od Dyrektora informacji w zakresie zgłaszanych przez dzieci sygnałów wskazali na chęć rozmowy z kontrolującymi w powyższym zakresie. Ostatecznie jednak żaden z wychowawców nie skorzystał z tej możliwości. Weryfikacja prawdziwości zdarzeń sygnalizowanych przez dzieci w zakresie poszanowania ich prawa do prywatności nie była możliwa z uwagi na brak wpisów informujących o powyższych sytuacjach w prowadzonej w przez Placówkę dokumentacji, żaden z pracowników Placówki nie złożył też wyjaśnień w tym zakresie.

Przyczyną opisanych nieprawidłowości w zakresie prawa dziecka do poszanowania prywatności był niedostateczny nadzór Dyrektora nad realizacją pracy opiekuńczo-wychowawczej zatrudnionych pracowników, skutkiem natomiast naruszenie praw dzieci dotyczących poszanowania ich prywatności.

Mając zatem na względzie prawo każdego dziecka do poszanowania jego prywatności należy zaznaczyć, że jakakolwiek ingerencja ----- w prywatność oraz intymność wychowanków nie powinna mieć miejsca, dopóki nie jest ona konieczna dla ochrony ich zdrowia, życia oraz dla ich bezpieczeństwa.

Dodatkowo ----- wychowanków stwierdziło, że w kontrolowanej jednostce nie miały miejsca sytuacje, w których wychowawcy obraźliwie komentowaliby pochodzenie wychowanków, czy też rozmawiali z niepowołanymi osobami o ich sytuacji rodzinnej bądź prawnej i w sposób niewłaściwy komentowali ich sprawy osobiste. ----- wychowanków -----natomiast, że *takie sytuacje się zdarzały, ale teraz jest już lepiej.*

Prawo do informacji – rozumiane jako prawo dostępu do informacji i materiałów pochodzących z różnych źródeł, a w szczególności do tych, które mają na uwadze jego dobro.

Wszyscy wychowankowie wskazali, że Placówka zapewnia im dostęp do informacji, dzięki którym mogą się rozwijać, poszukiwać wskazówek, porad i odpowiedzi na nurtujące ich pytania. Dzieci miały zapewniony swobodny dostęp do książek, w tym słowników i encyklopedii, prasy, mediów, mogły także korzystać z komputera z dostępem do Internetu.

Wszyscy wychowankowie podczas rozmów z zespołem inspektorów potwierdzili, że zostali zapoznani ze swoimi prawami, obowiązkami oraz zasadami panującymi w Placówce – przy czym wskazali także, że tematy z tym związane są często poruszane na organizowanych przez kadrę pedagogiczną zebraniach z wychowankami.

Prawo do regularnych kontaktów z rodziną – rozumiane jako prawo do regularnych kontaktów z członkami rodziny, w tym przede wszystkim z rodzicami – na terenie placówki, w miejscach zamieszkania członków rodziny, jak i w sposób pośredni – poprzez kontakty telefoniczne lub elektroniczne, w tym szczególnie w dni wolne od nauki oraz w trakcie ferii i wakacji, chyba że sąd postanowi inaczej.

Zgodnie z § 31 pkt 1 i 2 Regulaminu Placówka, zaspokajając potrzeby dziecka ma na względzie jego prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów zdaniem Dyrektora realizuje poprzez

podtrzymywanie i wspieranie właściwych relacji wychowanków z osobami dla nich znaczącymi, bliskimi, poprzez kontakty telefoniczne i osobiste na terenie placówki w wyznaczonym do tego miejscu, gdzie są warunki sprzyjające poczuciu prywatności (...). Dzieci były także urlopowane pod opiekę rodziców do domów rodzinnych jeśli sąd wyraził na to zgodę /akta kontroli str. 276/.

Od marca 2020 roku z uwagi na trwającą epidemię COVID-19 i obostrzenia z nią związane, w Placówce wprowadzono wytyczne, dotyczące postępowania pracowników i wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych w Elblągu, procedury postępowania w przypadku przyjęcia do Placówki wychowanków powracających z samowolnego oddalenia, procedury postępowania w przypadku przyjęcia do POW Nr 4 wychowanków powracających z samowolnego oddalenia oraz wychowanków przyjętych do Placówki w trybie interwencyjnym jak również procedury przyjmowania dzieci do Placówki.

Wszystkie wskazane powyżej procedury dookreślały szczegółowe zasady, dotyczące opuszczania przez wychowanków Placówki, ich powrotu lub przyjęcia do POW Nr 4 oraz odwiedzin wychowanków przez osoby bliskie. Wskazywały również obowiązki pracowników wynikające z konieczności zapewnienia sobie oraz dzieciom przebywającym w Placówce bezpieczeństwa pod kątem rozprzestrzeniania się pandemii. Procedury te były na bieżąco aktualizowane i dostosowywane do zmieniających się wytycznych nakładanych przez Rząd RP oraz do rekomendacji przekazywanych przez MRiPS, a wychowankowie oraz kadra kontrolowanej jednostki były z nimi zapoznawane.

Ustalono, że w okresie przed pandemicznym wychowankowie urlopowani byli do domów rodzinnych w dni wolne od nauki szkolnej, jak również członkowie ich rodzin i osoby im bliskie mogły odwiedzać je w Placówce. Również kontakt telefoniczny i internetowy dziecka z rodziną i osobami bliskimi nie był ograniczany bez uzasadnionej przyczyny. -----wychowanków podczas rozmów z zespołem inspektorów nie wniosło także żadnych uwag w zakresie respektowania ich prawa do utrzymywania kontaktów z bliskimi i rodziną w czasie trwania pandemii.

-----wychowanków zgłosiło kontrolującym, że mają zakaz odwiedzin rodziny w miejscu jej zamieszkania. Wskazali oni również, że nie znają przyczyn zaistniałej sytuacji, przy czym ----- że zakaz ten został wprowadzony po zaistnieniu sytuacji niewłaściwego zachowania się ----- w szkole. Dyrektor Placówki w pisemnym wyjaśnieniu wskazała, że *decyzja powyższa podjęta została z uwagi na -----*

-----W opinii Dyrektora ograniczenie kontaktów dzieci z rodzicami do rozmów telefonicznych i możliwości spotkań na terenie Placówki wpływa pozytywnie na ich funkcjonowanie /akta kontroli str. 291-293/.

Kontrolujący w ramach bieżącego instruktażu wskazali na konieczność poinformowania dzieci o przyczynach uzasadniających brak możliwości urlopowania do domu rodzinnego. W dniu 8 marca 2021 roku Koordynator Placówki poinformował, że wychowawca przeprowadził rozmowę z dziećmi zgłaszającymi uwagi dotyczące ograniczenia kontaktu z bliskimi, w której przedstawił im szczegółowe informacje w zakresie aktualnej sytuacji rodzinnej, w tym również faktyczne przyczyny uzasadniające wstrzymanie kontaktu.

Prawo do życia bez przemocy – rozumiane jako prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej, emocjonalnej, zarówno ze strony rówieśników, jak i dorosłych, stosowania wobec dziecka pozytywnej dyscypliny oraz prawo do pomocy w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi i rówieśnikami zarówno na terenie placówki, jak i poza nią.

Z przeprowadzonych z dziećmi rozmów wynika, że ----- dzieci nie wniosło uwag w tym zakresie, natomiast ----- z nich znalazło się w sytuacji, w której poczuło się poniżane lub upokarzane, z czego ----- wskazało, że sytuacje takie miały miejsce w przypadku relacji wychowanek–wychowanek, ----- dzieci natomiast poinformowało o poniżaniu i złym traktowaniu ich osób ze strony pracowników Placówki. -----
-----rodzeństwo doświadczało poniżania podczas zebrań, kiedy wychowawcy wskazywali, że źle się uczy, ----- wskazało na sytuację wchodzenia do łazienki podczas kąpieli, co poruszono w części wystąpienia dot. prawa do poszanowania prywatności oraz -----że było szarpane----- co miało na celu wykonanie poleconego mu zadania tu i teraz. ----- poinformowało o szarpaniu go -----

----- Z informacji pozyskanych od wychowanka wynika, że sytuacja ta została zgłoszona Dyrektorowi Placówki, lecz otrzymał informację zwrotną, aby *załatwić tą sprawę z wychowawcą na grupie*. -----

-----Dyrektor kontrolowanej jednostki przedłożył jednocześnie kontrolującym dokumentację sporządzoną na okoliczność sytuacji, w której -----
-----.

Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *żadne z dzieci nie informowało o sytuacji bycia szarpanym* -----

-----z przebiegu zdarzenia została sporządzona notatka służbowa **/akta kontroli str. 253-271/**.

----- dzieci zgłosiło także, że poczuło się poniżone, w sytuacji, gdy-----

----- Niewątpliwie w ocenie kontrolujących sytuacje takie nie powinny nigdy mieć miejsca, co omówiono z Dyrektorem w ramach bieżącego instruktażu.

Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *żadne z dzieci nie informowało, iż* -----
-----**/akta kontroli str. 253/**. Kadra POW Nr 4 reaguje na wszelkie przejawy agresji czy to fizycznej, czy psychicznej(...). Przyjmując zakres obowiązków i akceptując Kodeks Etyczny obowiązujący

w placówce, wprowadzony Zarządzeniem nr 13/2020 Dyrektora POW Nr 4 w Elblągu, zobowiązali się do stania na straży bezpieczeństwa i praw wychowanków, co poświadczili własnoręcznym podpisem /**akta kontroli str. 276-277/**.

Na pytanie, czy pracownicy Placówki używają wulgaryzmów w obecności wychowanków, ----- dzieci zaprzeczyło, ----- stwierdziło natomiast, że czasem zdarza się: *jak się zdenerwują, sporadycznie, jak się mocno zdenerwowali*, nie są to jednak przekleństwa skierowane bezpośrednio do dzieci.

Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *żaden wychowanek nie informował o posługiwaniu się przez wychowawców niecenzuralnym słownictwem w jego obecności* /**akta kontroli str. 253/**.

Na pytanie: Czy zdarzyła się sytuacja, że zostałeś uderzony/a przez pracownika placówki -----wychowanków wskazało ponownie na sytuację szarpania-----
-----.

W ocenie zespołu kontrolnego przyczyną nieprawidłowości w zakresie przestrzegania w POW Nr 4 praw dzieci do życia bez przemocy był niewystarczający nadzór Dyrektora nad pracą opiekuńczo-wychowawczą oraz nad rzetelną realizacją powierzonych kadrze Placówki zadań. Powyżej opisane nieprawidłowości, polegające na sytuacjach, w których dochodziło do szarpania, poniżania czy kierowania do wychowanków niestosownych komentarzy, mimo że były to sytuacje jednostkowe, nie powinny nigdy mieć miejsca, a ich zaistnienie świadczy także o niestosowaniu się przez pracowników POW Nr 4 do wprowadzonych przez Dyrektora zarządzeń, w tym także wspomnianego powyżej Kodeksu etycznego, obowiązującego w POW Nr 4, jak i również do zapisów Konwencji o prawach dziecka.

Wyjaśnienia złożone w tym zakresie przez Dyrektora kontrolowanej jednostki, z których wynika jeden ogólny wniosek, tj.: że dzieci nie zgłaszały żadnych skarg czy uwag w zakresie sprawowanej opieki, świadczyć mogą natomiast o braku zaufanej relacji pomiędzy dziećmi a Dyrektorem, co z kolei może wynikać z faktu, że zdecydowaną część swoich zadań wykonuje on w czasie, gdy dzieci realizują swoje obowiązki szkolne. Skutkiem opisanych nieprawidłowości było stosowanie przez pracowników Placówki niewłaściwych metod wychowawczych, a w konsekwencji także naruszenie praw dzieci.

Wobec powyższego zasadnym jest podjęcie przez Dyrektora działań w zakresie badania poczucia bezpieczeństwa (np. poprzez przeprowadzanie anonimowych ankiet wśród dzieci lub chociażby przeprowadzania z nimi cyklicznych rozmów w zakresie sprawowanej opieki), jak również w zakresie monitorowania pracy zatrudnianej kadry, mającego na celu bieżącą weryfikację oraz korektę ich niewłaściwych postaw. Nadmienić należy w tym miejscu, że Dyrektor w dacie kontroli wprowadził do stosowania dla wychowanków Placówki książkę skarg i wniosków, w której możliwe będzie składanie przez nich uwag w zakresie bieżącej opieki oraz funkcjonowania w Placówce, co wydaje się słusznym rozwiązaniem dla sytuacji, kiedy wychowankowie nie zgłaszają takich zastrzeżeń bezpośrednio Dyrektorowi.

W dacie kontroli w Placówce obowiązywał Regulamin zasad. Wszystkie dzieci podczas rozmów z kontrolującymi wskazały, że posiadają wiedzę za jakie niewłaściwe zachowania wyciągane są konsekwencje i każde z nich wymieniło za co można uzyskać dodatkowe przywileje/nagrody lub jakie konsekwencje można ponieść za niewłaściwe zachowania (tu jako przywileje wskazali: *podwyższenie kieszonkowego, pochwały do zeszytu, gry na komputerze, zgoda na wyjście prywatne lub pochwały słowne od wychowawcy*; jako

konsekwencje - zabranie telefonu, zakaz wyjść prywatnych, dodatkowy dyżuru, zakaz używania telefonu i komputera, obniżenie kieszonkowe lub zakaz oglądania telewizji /akta kontroli str. 243-252/.

Na pytanie, czy w Placówce w ramach „kary” zakazuje się odwiedzin w domu rodzinnym, wszystkie dzieci zaprzeczyły.

W kontrolowanej jednostce nie prowadzono ewidencji niewłaściwych zachowań wychowanków i wyciąganych wobec nich konsekwencji. Konsekwencje za niewłaściwe zachowanie wyciągano w stosunku do dzieci w toku realizacji bieżącej pracy wychowawczej, z uwzględnieniem zasad pozytywnej dyscypliny. Na podstawie przeprowadzonych z dziećmi rozmów oraz analizy dokumentacji nie stwierdzono przypadków stosowania „kar” pozaregulaminowych. Ponadto jak wynika z pisemnej informacji Dyrektora, *od dnia 07 marca 2021 roku w Placówce do stosowania zostanie wprowadzona książka skarg, wniosków i zażaleń umożliwiającą wychowankom pisemne składanie informacji o ewentualnych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu placówki. (...) Dotychczas dokument taki nie był stosowany bowiem wszelkie zastrzeżenia wychowanków dokumentowane były w formie notatki służbowej i w zależności od wagi występującego problemu rozwiązywane na bieżąco /akta kontroli str. 294/.*

Wszystkie dzieci stwierdziły ponadto, że wychowawcy zawsze reagowali na sytuacje konfliktowe między wychowankami i pomagali rozwiązywać spory, kłótnie i nieporozumienia m.in. wysłuchując każdej ze stron, tłumacząc, zachęcając do przeproszenia się, nakłaniając do zgody, wyjaśnienia nieporozumienia, rozdzielając dzieci, gdy są skłócone i następnie prowadząc z nimi rozmowy. Dzieci stwierdziły także, że wychowawcy zawsze reagowali na bójki, do których dochodziło między wychowankami. Jednocześnie wychowankowie informowali, że sytuacje konfliktowe pomiędzy samymi wychowankami, zdarzały się rzadko, jednakże, wychowanek mógł się zwrócić z prośbą o pomoc w tej sprawie do pracownika Placówki. Dzieci wskazywały, że najczęściej wyjaśniały nieporozumienia między sobą bądź na bieżąco, bezpośrednio z wychowawcą, który przeprowadzał rozmowę wyjaśniającą i wyciągał konsekwencje wobec osób winnych. ----- z wychowanków wskazał, że wychowawcy wymierzają karę bez wyjaśnień, a ----- poinformował, że wszystko *zależy kto z kim się spiera, w przypadku* (w tym miejscu wskazano imię dziecka) *nic z tym nie robią.*

W sytuacji powstania konfliktu pomiędzy wychowankiem a wychowawcą dzieci wskazały, że były takie sytuacje, kiedy wobec wychowanka stosowano karę, a problem rozwiązać pomagał Dyrektor, część z dzieci wskazała również, że nie było sytuacji, w których dochodziło do sporów pomiędzy wychowankiem a wychowawcą w Placówce. Dzieci wskazały również, że: -----

Powyższe wypowiedzi wychowanków świadczyć mogą o kształtowaniu w nich poczucia osoby znajdującej się na „straconej pozycji” względem osoby wychowawcy (co zależne jest także od tego, kto pełni dyżur). Dzieci winny mieć pewność, że jeśli zgłoszą problem do osoby sprawującej nad nim opiekę, otrzymają stosowaną pomoc i wsparcie, jak również co do tego, że ich problem zostanie rozwiązany. Przypomnieć zatem i podkreślić należy, że

wychowawca zatrudniony w Placówce powinien pełnić rolę głównie wspierającą oraz opiekuńczą wobec wychowanków, co w przypadku kreowania przez chociażby jednego z wychowawców wizerunku wychowawcy, jako osoby, która bez względu na zaistniałą sytuację w oczach dzieci ma większe prawa i przywileje zawsze, w konsekwencji nie sprzyja temu.

Dyrektor Placówki wskazał natomiast, że w sytuacjach konfliktu między wychowankami, wychowawcy reagowali na bieżąco, dbając w pierwszej kolejności o bezpieczeństwo dzieci będących w konflikcie. W w/w sytuacjach wychowawca przeprowadzał rozmowę wychowawczą, starał się drogą dialogu rozwiązać konflikt i wskazać rozwiązanie satysfakcjonujące obie strony **/akta kontroli str. 279-290/**.

W związku z powyższym wskazuje się na konieczność zwiększenia nadzoru nad metodami pracy opiekuńczo-wychowawczej pracowników pedagogicznych zatrudnionych w Placówce. Istotne wydaje się nadto ustalenie w Placówce wspólnych i jednolitych form realizacji pracy opiekuńczo-wychowawczej przez osoby pracujące z dziećmi w Placówce lub podjęcie przez nich wzajemnej współpracy, polegającej na organizacji wspólnych, grupowych spotkań, celem bieżącego omawiania pojawiających się trudności wychowawczych w POW oraz wypracowywania podobnych możliwości ich rozwiązań.

Prawo do zaspokojenia potrzeb zdrowotnych - rozumiane jako zapewnienie dziecku dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz opieki w trakcie choroby.

Zgodnie z pisemną informacją przekazaną przez Dyrektora, wychowankowie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 w Elblągu mają zapewniony dostęp do przysługujących im świadczeń zdrowotnych **/akta kontroli str. 274/**.

Pielęgniarka swoją pracę opierała o roczny plan pracy, który zawierał wyznaczone do realizacji zadania, szacowany termin, w którym powinny być one wykonane oraz uwagi dotyczące ich realizacji. W planie tym ujęte były również tematy comiesięcznych pogadarek profilaktycznych, przeprowadzanych z wychowankami POW. Po przeprowadzeniu pogadanki pielęgniarka sporządzała listę wychowanków, którzy wzięli udział w spotkaniu, ze wskazaniem jego tematyki oraz czasu trwania, którą następnie podpisywał zarówno wychowawca dyżurujący jak i pielęgniarka. Pielęgniarka prowadziła także zeszyt rozchodu leków, w którym odnotowywała podawane zgodnie z zaleceniami lekarskimi leki (zarówno stałe jak i doraźne) jak również środki wydawane wychowawcom za ich potwierdzeniem odbioru. Obowiązkową dokumentacją pielęgniarki był również rejestr wizyt u lekarza rodzinnego, zawierający daty wizyty, imię i nazwisko dziecka, rodzaj badania, rozpoznanie, zalecenia dotyczące leczenia oraz ewentualne wskazanie leków i sposób dawkowania. Ponadto wychowawcy prowadzili dokumentację, o której mowa w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, to jest karty pobytu uwzględniające informacje o lekach podawanych dziecku oraz informacje o pobytach dziecka w szpitalu, regularnie dokonując w niej wpisów.

Ze Sprawozdania merytorycznego za 2020 rok wynika, że wychowankowie objęci byli między innymi opieką poradni chirurgicznej, okulistycznej, alergologicznej, zdrowia psychicznego, stomatologicznej, laryngologicznej, dermatologicznej, kardiologicznej, neurologicznej i endokrynologicznej.

W rozmowach z inspektorami wychowankowie nie wskazali nieprawidłowości w realizacji prawa do opieki zdrowotnej. Stwierdzili, że są dobrze „zaopiekowani” w trakcie choroby, wszystkie zalecenia lekarskie są realizowane. Wychowankom nie są znane przypadki podawania przez wychowawców leków psychotropowych w celu wyciszenia agresywnego zachowywania się.

Zapytani o to czy wychowawcy lub inni pracownicy palą papierosy w obecności wychowanków, ----- z dzieci wskazało, że w *magazynku z żywnością, w łazience dla wychowawców palą; wychowawcy w naszej łazience palą i gadają; palą w magazynku oraz, że wychowawcy palą w magazynku, a tam jest spożywką i potem śmierdzi.*

Ustawa z dnia 8 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych wskazuje jednostki objęte zakazem palenia, wśród których widnieją jednostki organizacyjne pomocy społecznej, ale także inne miejsca użyteczności publicznej. Mając na uwadze, iż w chwili wejścia w życie w/w ustawy placówki opiekuńczo-wychowawcze widniały w systemie pomocy społecznej, przez analogię zakaz ten należy odnieść również do placówek opiekuńczo- wychowawczych, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Intencja ustawodawcy w tymże zakresie pozostała niezmienna, nadal jest to przeciwdziałanie uzależnieniu od używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ochrona

zdrowia przed jego następstwami. Ponadto palenie na terenie POW jest niezgodne z zapisami obowiązującego w dacie kontroli § 1 pkt 3 Regulaminu zasad, zgodnie, z którym *na terenie Placówki (także na boisku i wokół Domu) oraz podczas wspólnych wyjść poza teren, obowiązuje zakaz palenia tytoniu, spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.* W opinii organu nadzoru zakaz powyższy obejmuje również wszystkich pracowników Placówki, nie tylko jej wychowanków. Dyrektor Placówki w pisemnym wyjaśnieniu wskazała, że w okresie od grudnia 2020 roku do 28 lutego 2021 roku wychowankowie i wychowawcy Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 w Elblągu zamieszkiwali pomieszczenia zastępcze w obiekcie przy ulicy Chrobrego 4 w Elblągu. W wymienionym okresie w POW Nr 4 odbywała się modernizacja budowlana polegająca na budowie schodów łączących kondygnację drugą z kondygnacją trzecią. W pomieszczeniach zastępczych dyrektor placówki nie zapewnił pomieszczenia socjalnego dla wychowawców. Z powodu zaniedbania dyrektora mogła zaistnieć sytuacja, w której pracownicy nie przestrzegali zakazu palenia tytoniu. Jednocześnie przeprowadzono rozmowę dyscyplinującą nt. palenia tytoniu w miejscach niedozwolonych /**akta kontroli str.295-296/.**

W opinii kontrolujących w przypadku wprowadzonych jasnych i czytelnych zasad obowiązujących w Placówce, a tym bardziej w przypadku gdy zasady te podparte są o zapisy prawa powszechnie obowiązującego, niedopuszczalne jest zaistnienie sytuacji, w której pracownicy palą tytoń na terenie kontrolowanej jednostki, a zwłaszcza w pomieszczeniach, w których przechowywana jest żywność dla wychowanków. W wyniku zgłoszonych przez wychowanków sygnałów o paleniu papierosów przez wychowawców kontrolujący w toku realizowanych czynności poprosili Zastępcę Dyrektora o ponowne oględziny pomieszczeń, które podczas rozmów wskazały dzieci. Po dokonaniu oględzin kontrolujący nie wyczuli zapachu dymu papierosowego w tych pomieszczeniach. Niemniej jednak, w toku prowadzonych czynności kontrolnych kontrolujący byli świadkami palenia papierosów, co pozwala stwierdzić, że sytuacje takie, w odniesieniu do kadry Placówki faktycznie miały

miejsce. Wskazać należy także, że palenie tytoniu przez kadrę kontrolowanej jednostki było już przedmiotem wydanych zaleceń pokontrolnych choćby w 2018 roku, co świadczyć może o tym, że wyjaśnienia Dyrektora w zakresie *niezapewnienia pomieszczenia socjalnego dla wychowawców* nie znajdują uzasadnienia dla zaistniałej sytuacji, gdyż jak wspomniano powyżej, Dyrektor wprowadził w Regulaminie zasad zapisy, regulujące zakaz palenia na terenie Placówki oraz w jej obrębie, które następnie przedłożył do podpisu zarówno jej wychowankom jak i wychowawcom, o czym mowa była w części I niniejszego wystąpienia. Nieprawidłowość ta wynika z niestosowania się przez kadrę placówki do obowiązujących przepisów prawa, wewnętrznych regulacji obowiązujących w kontrolowanej jednostce, wydanych zaleceń pokontrolnych oraz z niedostatecznego nadzoru Dyrektora w powyższym zakresie, co może mieć wpływ na kształtowanie się niewłaściwych postaw u wychowanków. Nadto, organ kontroli poucza, że *kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze od 500 do 10 000 zł (art. 198 ust. 1 ustawy)*.

Prawo do bezpieczeństwa socjalnego – rozumiane jako prawo do wyżywienia dostosowanego do wymogów odpowiadających potrzebom rozwojowym i zdrowotnym dzieci, a także prawa do ubrania i obuwia dostosowanego do jego gustu, potrzeb i warunków pogodowych, wyposażenia w środki higieny osobistej oraz kwoty pieniężnej do własnego dysponowania przez dziecko.

- **Zaspokojenie potrzeb żywieniowych:**

Ustalono, że od poniedziałku do piątku wychowankowie spożywali posiłki, przygotowywane przez zatrudnionych w POW Nr 4 szefa kuchni, kucharkę oraz pomoc kuchenną. Dzieci jednomyślnie wskazały, że posiłki spożywały w kuchni usytuowanej na I piętrze Placówki. Wychowankom zapewniono cztery stałe posiłki dziennie: śniadanie, obiad, podwieczorek i kolację. Na podstawie przeprowadzonych oględzin aneksów kuchennych inspektorzy ustalili, że były one wyposażone w sprzęty i artykuły gospodarstwa domowego, w sposób pozwalający na samodzielne przygotowanie posiłków oraz ich spożywanie. Kontrolujący poddali analizie wybiórczo wskazane jadłospisy (od 30 listopada do 13 grudnia 2020 roku oraz od 25 stycznia do 21 lutego 2021 roku), które były urozmaicone **/akta kontroli str. 297-300/**. Kontrolującym przedłożono także informację, z której wynika, że w roku 2019 oraz 2020 stawka żywieniowa dla jednego wychowanka wynosiła 13 zł **/akta kontroli str.301/**.

Podczas rozmów z kontrolującymi ----- dzieci stwierdziło, że jedzenia jest bardzo dużo i nigdy nie czują się głodne, natomiast -----, że jest go wystarczająco. Żadne z dzieci nie wniosło uwag do jakości wyżywienia. Wszystkie dzieci stwierdziły, że mają zapewniony swobodny dostęp do żywności i napojów, także pomiędzy ustalonymi porami posiłków. W rozwinięciu odpowiedzi ----- dzieci wskazało, że -----

(sprawa wyjaśniona szerzej w części wystąpienia opisującej prawo dzieci do życia do przemocy), -----

okres od marca do października 2020 r. W wyniku analizy ustalono, że na ten cel przeznaczono na jednego wychowanka średnio 899,06 zł, najwyższa kwota wyniosła 1527,61 zł, a najniższa 456,97 zł.

Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *zakupy odzieży dla wychowanków POW Nr 4 dokonywane są ze środków budżetowych placówki oraz ze środków gromadzonych w ramach świadczenia wychowawczego 500+.* Powyższe wydatkowanie wiąże się bezpośrednio z informacjami uzyskanymi od dzieci, które określają swoje potrzeby i oczekiwania. Mając wybór pomiędzy zakupem odzieży z ograniczonych środków placówki, proszą o zakupy drogich i markowych rzeczy z zasobów 500+. Jednocześnie informuję, że w przypadku zakupu bielizny czy innej podstawowej garderoby bądź obuwia, zakupy dokonywane są ze środków finansowych POW nr 4. Należy zaznaczyć, że kwestia dokonywania zakupu odzieży czy obuwia ma charakter bardzo indywidualny, i w taki sposób jest traktowana przez kadrę pedagogiczną placówki **/akta kontroli str.302/**. Z uwagi na ograniczenie związane z przedmiotem prowadzonej kontroli zespół inspektorów nie był w stanie zweryfikować sposobu wydatkowania dodatku wychowawczego (500+).

- **Zaopatrzenie w środki higieny osobistej:**

Z rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, że środki do higieny osobistej otrzymywali zasadniczo co miesiąc jednakże, gdy czegoś im zabrakło, zgłaszali to wychowawcy i braki te były na bieżąco uzupełniane. Zdecydowana większość dzieci, stwierdziła, że wystarcza im środków higienicznych. Środki higieny osobistej oraz środki czystości wychowankowie z reguły przechowywali w swoich pokojach, czasami w łazience. Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *dzieci mają zapewnione wszelkie środki higieny osobistej i uczestniczą w zakupie środków higieny osobistej i chemii domowej mając możliwość wyboru produktów dostosowanych do ich potrzeb i preferencji* **/akta kontroli str.275/**.

- **Wypożyczenie w kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dziecko:**

Ustalono, że Placówka zapewniała swoim wychowankom kwotę pieniężną do własnego dysponowania, nie niższą niż 1 % i nie wyższą niż 8 % kwoty, o której mowa w § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia, zwane dalej kieszonkowym.

W dacie kontroli w Placówce obowiązywał Regulamin kieszonkowego, który określał zasady przyznawania kieszonkowego. Zgodnie z § 2 w/w dokumentu wysokość kwoty kieszonkowego uzależniona jest od możliwości finansowych Placówki i średnio wynosi 40 zł dla jednego wychowanka, *może ulec wzrostowi do kwoty 84 zł w przypadku wychowanków, których zachowanie w Placówce i poza nią nie budzi zastrzeżeń oraz w przypadku wychowanków, u których wychowawcy stwierdzają pozytywne zmiany w funkcjonowaniu* **/akta kontroli str. 144-149/**.

Ponadto zgodnie z zapisami § 6 Regulaminu kieszonkowego, jego wysokość dla danego dziecka ustala Dyrektor Placówki lub Zastępca Dyrektora, w porozumieniu z wychowawcami Placówki. W przypadku, gdy wychowanek nie zgadza się z ustaloną kwotą, Dyrektor lub jego Zastępca, wychowawcy i wychowanek spotykają się w celu rozpatrzenia złożonych ustnie przez wychowanka uwag, Dziecko ma możliwość wyrażenia swojego zdania i przedstawienia własnego stanowiska w sprawie, natomiast obowiązkiem pozostałych

jest życzliwe wysłuchanie przedstawionych argumentów i uwzględnienie ich przed ponownym ustaleniem kwoty kieszonkowego. Dyrektor lub Zastępca Dyrektora, w porozumieniu z wychowawcami, jeśli jest to uzasadnione, zmienia podjętą decyzję lub pozostawia ją niezmienioną, precyzyjnie i jasno uzasadniając swoje stanowisko.

Analiza list kieszonkowego za okres od września 2020 r. do lutego 2021 r. wykazała, że średnia miesięczna kwota, jaką w tym okresie wydatkowała Placówka, z przeznaczeniem na kieszonkowe, wyniosła 339,49 zł dla 13 przebywających w niej w ww. okresie wychowanków (liczba wychowanków stanowi wartość uśrednioną), co oznacza, że średnia kwota kieszonkowego dla jednego wychowanka wyniosła 39,92 zł. Karty wypłat kieszonkowego w każdym przypadku zawierały uzasadnienie w zakresie wysokości przyznanej kwoty kieszonkowego. Wychowankowie potwierdzali odbiór należnej im kwoty własnoręcznym podpisem **/akta kontroli str. 303-314/**.

Podczas rozmów z kontrolującymi wychowankowie potwierdzili regularność otrzymywania kieszonkowego, żadne z dzieci nie wskazało, aby za karę pozbawione było kieszonkowego zupełnie. ----- dzieci zgłosiło w kwestii kieszonkowego, że *nie wystarcza, wniosko wałam o więcej, ale powiedziano mi, że to niemożliwe, bo to zależy od nauki, zgłaszaliśmy, że jest za niskie, ale nic z tym nie robią*. Kontrolujący dokonali analizy wypłat kieszonkowego dla dzieci, które zgłosiły uwagi w tym zakresie i ustalili, że wysokość kieszonkowego była adekwatna do funkcjonowania tych wychowanków w danym okresie. Wnioski i uwagi dzieci dotyczące kieszonkowego na bieżąco zostały przekazane kierującemu Placówką.

Prawo do pomocy specjalistycznej – rozumiane jako prawo do pomocy psychologicznej i w radzeniu sobie z emocjami własnymi i innych osób, łagodzenia skutków separacji z rodziną.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą, wychowankom POW pomocy specjalistycznej udzielali:

- pedagog – zatrudniony w Placówce w wymiarze 1 etatu;
- psycholog – zatrudniony w Placówce w wymiarze 1 etatu do dnia 31.08.2020 roku.

Pedagog wykonywał swoją pracę trzy dni w tygodniu w godzinach 7.15 – 15.15 oraz dwa dni w tygodniu w godzinach 10.00 – 18.00. Psycholog swoją pracę wykonywał natomiast dwa dni w tygodniu w godzinach 7.15 – 15.15 oraz po jednym dniu w tygodniu w godzinach 10-20, 10-18 oraz 10-16. Zarówno psycholog jak i pedagog wykonywali swoją pracę od poniedziałku do piątku **/akta kontroli str. 330-340/**.

Analizując harmonogram pracy specjalistów zatrudnionych w POW Nr 4, stanowiący **akta kontroli str. 221-222** ustalono, że po rozwiązaniu z psychologiem z dniem 31 sierpnia 2020 r. stosunku pracy, wsparcie psychologiczne dzieciom przebywającym w placówkach przy ul. Chrobrego zgodnie z pisemną informacją Dyrektora *realizowane jest przez psychologów spoza placówek oraz w sprawach pilnych istnieje możliwość podjęcia działań psychologicznych przez psychologa obsługującego placówki przy ul. Mazurskiej 6*. Ze stwierdzeniem tym nie zgadzają się kontrolujący ponieważ z analizy przedłożonej dokumentacji wynika, że w okresie od 1 września 2020 roku do dnia podjęcia w POW Nr 4 czynności kontrolnych wychowankowie nie korzystali ze wsparcia psychologa z uwagi na brak jego bieżącej dostępności. W związku z powyższym Dyrektora Placówki zapytano

o wskazanie działań, jakie zostały podjęte w celu zatrudnienia w POW Nr 4 psychologa, który świadczyłby wsparcie bezpośrednio dla wychowanków Placówki. Dyrektor kontrolowanej jednostki wskazał, że *struktura organizacyjna PO-W Nr 4, obsługującej pozostałe placówki przewiduje zatrudnienie psychologa w wymiarze 2,5 etatu. Zatrudnienie to było realizowane w ww. wymiarze do 31 sierpnia 2020 roku, tj. do czasu odejścia z pracy jednego z trzech wówczas zatrudnionych psychologów. Kolejny psycholog zakończył stosunek pracy z dniem 31 stycznia 2021 roku i pomimo aktywnego poszukiwania kandydatów na istniejące wakaty, nie doszło do zatrudnienia. Przeprowadzono dwie rozmowy kwalifikacyjne z osobami spełniającymi wymogi formalne, jednak żaden z kandydatów nie zdecydował się na zatrudnienie. Informacje o wolnych stanowiskach psychologa zostały przekazane do Powiatowego Urzędu Pracy w Elblągu. Dodatkowo na podstawie przedłożonych kontrolującym 3 zgłoszeń ofert pracy krajowej ustalono, że Dyrektor POW podjął działania w celu zatrudnienia pracownika na stanowisko psychologa /akta kontroli str. 315-320/.*

Wyjaśnienia wskazane przez Dyrektora w zakresie wsparcia doraźnego świadczonego przez psychologa zatrudnionego w Placówce na rzecz dzieci z POW Nr 4, nie znalazły odzwierciedlenia w prowadzonej przez specjalistów dokumentacji, kontrolującym nie przedłożono także dokumentów, z których mogłoby wynikać, aby psycholog od dnia 1 września 2021 r. realizował choćby wsparcie w formie doraźnej na rzecz dzieci przebywających w Placówce. Udzielanie wsparcia psychologicznego nie znalazło potwierdzenia w prowadzonych kartach pobytu (w przypadku analizowanych przez zespół inspektorów dokumentów sześciorga losowo wybranych wychowanków). Nie było w nich również śladu potwierdzającego konsultacje doraźne z tym specjalistą. W karcie pobytu -----wychowanka widniał jedynie wpis, z którego wynikało, że odbył on jedno spotkanie z psychoterapeutą spoza Placówki.

W wyniku analizy dokumentacji prowadzonej przez specjalistów jak również dokumentacji wychowanków, uwzględniając w szczególności akta jednego z nich, który, jak przekazał kontrolującym, zgłaszał potrzebę wsparcia ze strony specjalistów, a wsparcia takiego nie otrzymał z uwagi na fakt, że w Placówce *nie ma psychologa* ustalono, że mimo zapewnień Dyrektora, że osoba zatrudniona na stanowisku psychologa, świadczy wsparcie psychologiczne dla wszystkich wychowanków w pięciu placówkach prowadzonych przez Gminą Miasto Elbląg, zadań powyższych nie realizuje w odniesieniu do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 w Elblągu, mimo, że taka potrzeba, niewątpliwie zaistniała (choćby w przypadku -----). Fakt ten nie wynika także z pisemnej informacji przekazanej przez Dyrektora (stanowiącej odpowiedź na zapytanie kontrolujących nt. udzielonego ----- wsparcia specjalistycznego), który poinformował, że *po zaistnialej sytuacji ----- skupiono szereg oddziaływań mających charakter obserwacyjno-wspomagający. Zapewniono również [tu wskazano komu] możliwość indywidualnych rozmów i spotkań z pedagogiem, koordynatorem i wychowawcą w godzinach wieczornych, w najbliższych dniach odbędzie się także spotkanie specjalistów i wychowawców z dyrektorem w sprawie wyznaczenia precyzyjnych działań specjalistyczno-terapeutycznych /akta kontroli str. 321-325/* Kontrolujący ustalili również, że w okresie od ostatniej modyfikacji planu pomocy ----- tj. od 5 sierpnia 2020 roku do dnia podjęcia czynności kontrolnych doszło na terenie Placówki do 8 -----

----- Jako główny cel planu pomocy ----- wskazano natomiast umieszczenie w rodzinie zastępczej spokrewnionej, co z kolei wydaje się mało zasadne w przypadku tak trudnych ----- . Ze sporządzonej z 12 sierpnia 2020 roku diagnozy -----, w części dotyczącej wskazań do pracy terapeutycznej wynika natomiast, że ----- brać udział w zajęciach terapeutycznych, w celu zrozumienia własnych emocji oraz w rozwijaniu konstruktywnych strategii radzenia sobie z nimi. Prowadzona powinna być również przez specjalistów praca skoncentrowana na ----- . Dodatkowo wskazane są zajęcia socjoterapeutyczne/terapia grupowa.

Z analizy karty pobytu ----- wynika, że powyższe oddziaływania nie były realizowane w przypadku ----- na terenie Placówki (brak wpisów o tym świadczących). Natomiast na terenie ----- zapewniony dostęp do spotkań społeczności, terapii zajęciowej, psychogimnastyki, psychorysunku oraz w regularnych rozmów z psychologiem. Z kart pobytu nie wynika, aby ----- w czasie pobytu ----- -----zapewniono wsparcie w formie porady lekarskiej, rozmowy wspierająco-motywującej z wychowawcą, zaproponowano udział w zajęciach z arteterapii (malowanie na płótnie) w celu wyciszenia. Z dokumentacji ----- nie wynika także, aby psycholog zatrudniony w Placówce w tych momentach przeprowadził ----- rozmowę na temat zaistniałej sytuacji. -----

Do kolejnych spotkań nie doszło do dnia kontroli, w karcie pobytu dziecka brak jest także zapisu świadczącego o zaplanowanych kolejnych spotkaniach.

Działania Placówki w odniesieniu ----- umieszczonego de facto w placówce specjalistyczno-terapeutycznej, winny być ukierunkowane pod kątem realnych działań specjalistyczno-terapeutycznych i służyć powinny poprawie ----- funkcjonowania, a jeśli to nie ulega zmianie powinny być modyfikowane podczas posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w POW Nr 4 lub (w sytuacji zawieszenia dokonywania tych ocen z uwagi na pandemię), podczas spotkań specjalistów i wychowawców z Dyrektorem w sprawie wyznaczenia precyzyjnych działań specjalistyczno-terapeutycznych.

W dacie kontroli Placówka powołana do funkcjonowania jako specjalistyczno-terapeutyczna nie posiadała w zasobach kadrowych psychologa, terapeuty oraz logopedy, w związku z czym niemożliwe było prowadzenie w jej obrębie procesu terapeutycznego dla wychowanków. Wskazać należy również, że podstawą do funkcjonowania POW Nr 4 winna być odpowiednio wykwalifikowana kadra specjalistów, posiadająca kwalifikacje zgodne z zapisami ustawy, którzy w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, skupią na wychowankach szereg spójnych oddziaływań, mających na celu zapobieganie występowaniu ponownych, niepożądanych zachowań „tu i teraz”. Bazowanie wyłącznie na wsparciu specjalistycznym z zewnątrz, jak pokazała analiza przedłożonej kontrolującym dokumentacji, wiąże się z długim oczekiwaniem na wizyty u specjalistów, co prowadzi do powielania niepożądanych zachowań wychowanków. Z drugiej strony brak specjalistów realizujących wobec dzieci cykliczne i ciągle oddziaływania terapeutyczne przyczynił się do nałożenia na wychowawców

dodatkowych zadań z tym związanych (którzy mogli nie posiadać ku temu odpowiednich kwalifikacji). Zwiększył się zakres wsparcia wychowanków ze strony wychowawców, którzy winni pełnić rolę wspierającą i opiekuńczą wobec tych dzieci, a w praktyce nałożono na nich również konieczność wsparcia specjalistyczno-terapeutycznego w odniesieniu do dzieci tego wymagających. Bez wątpienia skutkowało to dodatkowym obciążeniem, związanym z coraz większym zakresem odpowiedzialności względem dzieci, zwiększającym się jednocześnie z uwagi na trwającą ponad rok pandemię i konieczność zmiany organizacji pracy oraz przejęcia przez kadrę POW Nr 4 kolejnej odpowiedzialności tj. za edukację wychowanków.

Niewątpliwie Placówka podejmuje działania wspierające, profilaktyczne oraz mające na celu zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa, lecz w ocenie kontrolujących wsparcie zaproponowane przez Placówkę powołaną do funkcjonowania w formie specjalistyczno-terapeutycznej jest realizowane niewymiernie do profilu jej działania.

Przyczyną powyższej nieprawidłowości jest niedostateczny nadzór Dyrektora nad realizacją przez pracowników ich zadań opiekuńczo-wychowawczych, a skutkiem niezapewnienie wychowankom wsparcia adekwatnego do ich bieżących potrzeb (w tym realizacji wskazań i zaleceń zawartych np. w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych).

Zespół inspektorów ustalił, że praca psychologa, do czasu jego zatrudnienia, koncentrowała się głównie na prowadzeniu rozmów indywidualnych z dziećmi, poradnictwie psychologicznym oraz udzielaniu dzieciom wsparcia w redukcji bieżących napięć. Z dokumentacji wynika, że psycholog nie realizował zajęć grupowych, prowadził pracę z każdym dzieckiem indywidualnie. Obejmował stałym wsparciem wychowanków w oparciu o opracowaną diagnozę psychofizyczną, analizę orzeczeń oraz opinii wydanych min. przez poradnię psychologiczno-pedagogiczne, lekarzy, a także w oparciu o własne obserwacje, wskazania wychowawców oraz potrzeby zgłaszane bezpośrednio przez dzieci.

Psycholog, w ramach dokumentowania realizowanej pracy, prowadził *kartę udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa oraz arkusz badań i obserwacji psychologicznych*, których elementy zgodne były z wprowadzonymi przez Dyrektora wzorami dokumentacji prowadzonej dla dziecka umieszczonego w Placówce Opiekuńczo– Wychowawczej Nr 4 w Elblągu.

Prowadzone przez psychologa arkusze badań i obserwacji psychologicznych zawierały informacje o rodzaju badania/obserwacji oraz dacie jego przeprowadzenia, a także wnioski i podpis psychologa. Kontrolujący stwierdzili również, że psycholog dokonywał opisu przebiegu zajęć w *kartach udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, które* zawierały informację jak one przebiegały, jakie metody pracy i oddziaływania stosował psycholog, czy wychowanek chętnie uczestniczył w zajęciach, czy też jaki był jego stan emocjonalny **/akta kontroli str. 326-334/**.

Do zadań psychologa należało także sporządzanie wychowankom diagnoz psychofizycznych. Stwierdzono, że w przypadku ----- dzieci przebywających aktualnie w POW Nr 4 diagnozy psychofizyczne sporządzono po upływie terminu, o którym mowa w dokumencie pn. *Procedury przyjmowania dzieci do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 w Elblągu*, tj. niezwłocznie po przyjęciu dziecka do Placówki, nie dłużej niż w ciągu 30 dni.

Przyczyną powyższego uchybienia jest niestosowanie się przez kadrę kontrolowanej jednostki do przyjętych w POW Nr 4 procedur. Działanie to nie wywołało, w ocenie kontrolujących, bezpośrednich negatywnych skutków w funkcjonowaniu Jednostki. Jednakże należy zwrócić uwagę, na fakt, że niezwłoczne sporządzanie diagnoz, ma istotny wpływ na planowanie i realizację oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka, w związku z czym winno się odbyć bez zbędnej zwłoki.

Diagnozy psychofizyczne zawierały wszystkie elementy, o których mowa w § 14 ust. 3 i 4 rozporządzenia i były aktualizowane według bieżących potrzeb, jednakże w ocenie kontrolujących aktualizacja tych dokumentów polegała w głównej mierze na powtórzeniu treści poprzednich diagnoz i zawierały w większości analizowanych przypadków identyczne wskazania do dalszej pracy z dzieckiem. Praktykowany sposób sporządzania aktualizacji diagnoz pokazuje na brak dokonania rzetelnej oceny, co do wskazań zawartych w poprzednich diagnozach oraz wskazuje na niedokonanie przez psychologa ponownej analizy potrzeb rozwojowych, emocjonalnych czy społecznych dziecka, mających na celu kompleksowe wsparcie jego rozwoju **/akta kontroli str. 335-366/**.

Przyczyną powyższego uchybienia jest niedostateczny nadzór Dyrektora nad realizacją zadań przez pracowników oraz pewna nierzetelność specjalisty, a skutkiem czego mogło być niezapewnienie dzieciom wsparcia adekwatnego do ich bieżących potrzeb.

Pedagog zatrudniony w placówce prowadził z dziećmi zajęcia zarówno indywidualne jak i grupowe, podczas których udzielał dzieciom wsparcia w rozwiązywaniu bieżących trudności wychowawczych. W przypadku ----- wymagającego specjalistycznego wsparcia w zakresie braków dydaktycznych i wsparcia sfery emocjonalnej oraz wdrożenia intensywnych działań korygujących i kompensacyjnych, pedagog opracował program zajęć terapii pedagogicznej w oparciu o zalecenia z opinii PPP i własną wiedzę. Program ten zawierał cele ogólne i szczegółowe, formę pracy, osobę odpowiedzialną za realizację, program terapeutyczny oraz wskazówki dla wychowawców dotyczące pracy z dzieckiem w grupie wychowawczej. W ramach realizacji programu terapeutycznego realizowane były cykliczne zajęcia indywidualne o tematyce obejmującej m.in. ćwiczenia grafomotoryczne, doskonalenie umiejętności liczenia, rozwiązywanie zadań, rozrywki umysłowe, emocje, czytanie ze zrozumieniem.

Pedagog w ramach dokumentowania realizowanej pracy, prowadził *kartę udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga oraz arkusz badań i obserwacji pedagogicznych*, których elementy zgodne były z wprowadzonymi przez Dyrektora wzorami dokumentacji prowadzonej dla dziecka umieszczonego w Placówce Opiekuńczo–Wychowawczej Nr 4 w Elblągu.

Ponadto w arkuszu badań i obserwacji zarówno psychologicznych jak i pedagogicznych zapisy sporządzane były w oparciu o obserwacje własne wychowanka, diagnozę psychofizyczną, rozmowy z wychowankiem i pracownikami placówki, w wyniku których formułowano wnioski do pracy terapeutycznej z dzieckiem.

W okresie objętym kontrolą w placówce prowadzone były zajęcia treningu zastępowania agresji, socjoterapeutyczne, wyrównawcze, muzykoterapii, kinoterapii, kulinarne, kreatywnego szycia, kinezyterapii, arteterapii, rzeźbienia w drewnie, bajkoterapii, techniki papieru (origami, przeplatanki papierowe), tworzenia z masy solnej, hortikuloterapii oraz malowanie na płótnie **/akta kontroli str. 366-372/**.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą pomocą specjalistyczną objęto wychowanków także poza Placówką min. na terenie szkół, do których uczęszczają dzieci. Zgodnie z pisemną informacją Dyrektora wychowankowie otrzymali wsparcie w formie socjoterapii (w PPP nr 1 w Elblągu, w MOW w Lidzbarku Warmińskim, w SP nr 6 w Elblągu), terapii psychologicznej w PPP nr 2 w Elblągu, biofeedbacku, zajęć z psychologiem i z pedagogiem w SOSW nr 1 w Elblągu, terapii psychologicznej oraz opieki psychiatrycznej w Poradni Zdrowia Psychicznego „Karan” w Elblągu, zajęć rewalidacyjnych w SP nr 3 w Elblągu, prywatnej terapii psychologicznej indywidualnej i grupowej oraz prywatnych zajęć logopedycznych w Centrum „Logopsoty” /akta kontroli str. 366-367/.

Podczas rozmów przeprowadzonych przez zespół inspektorów z wychowankami wszystkie dzieci stwierdziły, że mogą liczyć na pomoc specjalistów pracujących w POW, przy czym ----- zaznaczyło, że nie chcą z niej korzystać, gdyż nie czują takiej potrzeby. W odpowiedzi na pytanie, z kim mogą porozmawiać o swoich sprawach osobistych, do kogo mogą zwrócić się z problemem wskazywały wychowawców *na grupie* lub kolegów albo też rodzeństwo przebywające w tej samej placówce.

Prawo do nauki – rozumiane jako prawo do wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, pomocy w odrabianiu lekcji, zapewnienia zajęć wyrównawczych i innych rozwijających wiedzę i umiejętności.

Wychowankowie widniejący w ewidencji kontrolowanej jednostki realizowali obowiązek szkolny w:

- szkole podstawowej – -----,
- technikum – -----,
- branżowej szkole zawodowej – -----,
- -----
- ----- /akta kontroli str. 373-378/.

Organizacja dnia, wynikająca z *Karty Przebiegu Pracy Opiekunco–Wychowawczej* w POW Nr 4 oraz Regulaminu zasad przewidywała (poza weekendami i dniami wolnymi od nauki szkolnej), że czas między godziną 16.00 a 18.00 przeznaczony jest na zajęcia o charakterze dydaktycznym tj. naukę własną, odrobienie prac domowych, nadrobienie zaległości szkolnych, czytanie lektur. Czas ten, w zależności od potrzeb, mógł zostać przedłużony /akta kontroli str. 374-379/.

W oparciu o rozmowy z dziećmi zespół inspektorów ustalił, że jednostka kontrolowana wspierała wychowanków w realizacji obowiązku szkolnego. Wszyscy wychowankowie stwierdzili, że są odpowiednio wyposażeni w podręczniki i potrzebne przybory szkolne oraz mieli wpływ na wybór szkoły, wychowawcy doradzali w wyborze ścieżki kształcenia. Wszyscy potwierdzili także, że w przypadku, gdy tego potrzebują, uzyskują od wychowawców pomoc w odrabianiu lekcji. Na pytanie, czy Placówka umożliwia skorzystanie z korepetycji w przypadku trudności z opanowaniem materiału z danego przedmiotu ----- dzieci odpowiedziało, że tak, ----- – że nie, gdyż nie było takiej potrzeby bądź nie poruszało takiej kwestii z wychowawcą, przy czym ----- wychowanków wskazało, że *chciałem chodzić na korepetycje, ale mój wychowawca odmówił, powiedział, że nie i koniec, tylko z 500+, ale rzadko, nikt tu nie ma korepetycji*. Wszyscy wychowankowie wskazali przy tym,

że wychowawcy na miarę ich możliwości udzielają pomocy w nauce. Dzieci informowały, że odrabiają prace domowe oraz uczą się zazwyczaj w swoich pokojach. Z uwagi na ograniczenie związane z przedmiotem prowadzonej kontroli zespół inspektorów nie był w stanie zweryfikować sposobu wydatkowania dodatku wychowawczego.

Z pisemnych informacji Dyrektora wynika, że *Placówka dba o właściwe realizowanie obowiązku szkolnego oraz zapewnia wsparcie i pomoc w wyrównywaniu braków rozwojowych i szkolnych. Dzieci objęte są wsparciem pedagoga i psychologa zarówno w placówce jak i poza nią. W okresie objętym kontrolą zgodnie z informacją Dyrektora kontrolowanej jednostki, dzieci uczestniczyły w korepetycjach z języka angielskiego w prywatnej Szkole Językowej „Akcent” w Elblągu, zajęciach wyrównawczych z języka polskiego i matematyki w SP Nr 12 w Elblągu oraz prywatnych korepetycjach z matematyki w Centrum Korepetycji „Edun”* /akta kontroli str. 275/.

Prawo do wypoczynku i zabezpieczenia potrzeb rozwojowych – rozumiane jako prawo do czasu wolnego organizowanego zgodnie z potrzebami dziecka, oraz prawo do rozwoju zgodnie z potrzebami odpowiednimi dla etapu rozwojowego, w tym uczestnictwa w indywidualnych i zespołowych zajęciach rekreacyjnych i sportowych (w placówce i poza nią), zgodnie z zainteresowaniami i wyborem dziecka.

Prawo to ujęte zostało w § 31 pkt 4 Regulaminu organizacyjnego.

Z Regulaminu zasad wynika, że zarówno dni, w których odbywa się nauka szkolna jak i dni wolnych od nauki, przewidziany jest czas wolny, który dziecko spędza zgodnie ze swoimi potrzebami i zainteresowaniami, co potwierdziły dzieci w przeprowadzonych rozmowach. Dzieci zapytane o organizowane przez Placówkę wspólne formy spędzania czasu wolnego wymieniły: warsztaty, zajęcia socjoterapeutyczne, obóz, oglądanie filmów, gry planszowe, zajęcia kulinarne. Dzieci nadmieniały także, że nie zawsze chcą uczestniczyć w zorganizowanych przez wychowawców zajęciach. Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora wynika, że *kadra pedagogiczna organizuje czas wolny wychowanków, pokazując dzieciom możliwe formy spędzania czasu wolnego, np. przygotowując turnieje sportowe, „nocne kino pod chmurką”, biwakowanie itp.* /akta kontroli str.274-275/.

Ze Sprawozdania merytorycznego Placówki za 2020 rok wynika, że podjęcie organizacji czasu wolnego i wypoczynku dzieci w roku 2020 było utrudnione ze względu na wprowadzenie obostrzeń związanych z epidemią COVID-19. Dzieci brały udział w zajęciach dodatkowych, odbywających się na terenie placówki i poza nią. Na terenie Placówki organizowano zajęcia sportowe, plastyczne i kulinarne oraz imprezy okolicznościowe.

Na pytanie, czy Placówka wspiera dzieci w rozwijaniu ich zainteresowań, zdolności i pasji, ----- dzieci odpowiedziało twierdząco, a ----- wskazało: -----

----- Z analizy karty pobytu wynika, że -----

-----Należy w tym miejscu zaznaczyć, że skoro wychowanek interesuje się ----- oraz posiada ku temu zdolności, jak również planuje rozwijać się zawodowo w tym kierunku, powinien mieć możliwość zakupu materiałów służących mu do rozwoju pasji i zainteresowań z kwoty 500+, bo takie jest przeznaczenie dla dodatku wychowawczego.

Jak wynika z informacji udzielonych przez Dyrektora dzieciom, które wyrażają chęć uczestniczenia w zajęciach dodatkowych, rozwijających zainteresowania, Placówka stara się umożliwić udział w takich zajęciach. Dzieci korzystają m.in. z lodowiska, zajęć na basenie, uczęszczają na zajęcia taneczne czy do szkoły jeździeckiej w zależności od osobistych preferencji.

Prawo do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia – rozumiane jako prawo do zdobywania umiejętności niezbędnych w samodzielnym życiu, takich jak czynności samoobsługowe, załatwianie spraw urzędowych, korzystanie z usług, uczenie się ekonomii domowej, planowania czasu, obowiązkowości oraz rozwijania kompetencji i uprawnień zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy zarobkowej.

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy na rok przed osiągnięciem pełnoletności osoby usamodzielniane wskazują opiekuna usamodzielnienia oraz, co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia, opracowują wspólnie z opiekunem indywidualny program usamodzielnienia. W dacie kontroli w Placówce przebywało ----- wychowanków, zbliżających się do osiągnięcia pełnoletności, którzy mieli wyznaczonych opiekunów usamodzielnienia.

W trakcie rozmów z kontrolującymi wszystkie dzieci stwierdziły, że w POW Nr 4 podejmowano działania wdrażające ich do samodzielności oraz przygotowujące do „dorosłego” życia, poprzez naukę gotowania, dokonywania zakupów żywnościowych i odzieżowych, gospodarowania pieniędzmi, załatwiania spraw urzędowych i pozyskiwania informacji w zakresie usamodzielnienia. ----- wychowanków przyznało, że wie, na jakich zasadach mogą pozostać w Placówce po osiągnięciu pełnoletności, -----, z uwagi na wiek jeszcze nie wiedziało.

V. Pozostałe ustalenia:

Zespół inspektorów analizując karty pobytu dzieci, w kontekście przestrzegania praw dziecka stwierdził, że w przypadku ----- z nich karty pobytu nie zawierały konkretnych dat dokonania wpisów, jedynie wskazanie miesiąca, w którym wpis został dokonany, np. grudzień 2019, listopad 2020, co nie pozwala stwierdzić, czy wpisy dokonywane były systematycznie raz w miesiącu, czy może w odstępach pięciu do ośmiu tygodni. W związku z powyższym nie ma pewności, czy uzupełniano je zgodnie § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia /akta kontroli str. 380-439/.

Karta pobytu dziecka jest podstawowym dokumentem, w którym gromadzone są wszystkie informacje dotyczące całokształtu jego sytuacji i funkcjonowania. Dokument ten winien stanowić swoistą „historię” pobytu dziecka w Placówce i być głównym źródłem wiedzy na jego temat. Karta pobytu dziecka powinna być więc prowadzona w sposób jasny, rzetelny i nie budzący wątpliwości, co do daty dokonania wpisu.

Przyczyną powstania tego uchybienia jest więc niewłaściwa interpretacja przepisów oraz niedostateczny nadzór Dyrektora nad pracą wychowawców w tym zakresie. Niedokonywanie wpisów, w terminach określonych w rozporządzeniu, skutkować może brakiem kompleksowej wiedzy na temat całokształtu sytuacji wychowanka i przebiegu jego pobytu w pieczy zastępczej.

VI. Uwagi i wnioski

Na podstawie rozmów przeprowadzonych z wychowankami stwierdzić należy, że większa część z nich pozytywnie oceniła opiekę sprawowaną przez wychowawców, co świadczy o tym, iż kontrolowana jednostka dba o zabezpieczenie standardu usług, o których mowa w § 18 Rozporządzenia.

Jednakże pominąć nie można, iż w Placówce doszło do naruszenia praw dziecka. Wychowankowie wskazywali sytuacje ingerencji w ich -----
----- co nie jest dopuszczalne w żadnym przypadku i nie powinno nigdy mieć miejsca. Wychowawca lub pracownik Placówki, posiadający wykształcenie, uprawniające go do pracy z dzieckiem winien wiedzieć, jakie są granice jego działania, znać metody pracy z dzieckiem oraz sposoby radzenia sobie z trudnymi zachowaniami wychowanków. Kreowanie wizerunku wychowawcy, jako osoby, której dzieci winny się obawiać, przy jednoczesnym stosowaniu niewłaściwych i godzących w prawa dziecka metod wychowawczych, przyczyniły się do powstania nieprawidłowości opiekuńczo-wychowawczych, które powinny zostać wyeliminowane przez Dyrektora bez zbędnej zwłoki, stąd też organ kontroli zauważa istotną potrzebę zwiększenia nadzoru Dyrektora i monitorowania przez niego pracy opiekuńczo-wychowawczej. W tym celu rekomenduje się dodatkowo prowadzenie wśród wychowanków cyklicznych badań ankietowych, dotyczących poczucia bezpieczeństwa oraz przestrzegania ich praw, określonych w Konwencji o prawach dziecka.

Uwypuklenia wymaga również fakt, że w Placówce łamane były te prawa, które nie zostały ujęte w zapisach Regulaminu Organizacyjnego, co może mieć ze sobą ścisły związek.

Powołanie do funkcjonowania placówki opiekuńczo-wychowawczej o charakterze specjalistyczno-terapeutycznym, jak wskazują zapisy § 3 Statutu Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 4 w Elblągu przyjętego Uchwałą Rady Miejskiej w Elblągu

Nr XII/354/2020 z dnia 25 czerwca 2020 roku **akta kontroli str. 440-445** miało na celu *sprawowanie opieki nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Ponadto zgodnie z § 28 pkt 2 Regulaminu do zadań Placówki należy zapewnienie zajęć wychowawczych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych rekompensujących braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujących do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także zajęcia rewalidacyjne.* W praktyce natomiast powyższe zapisy nie są realizowane, a Placówka, funkcjonując jako placówka specjalistyczno-terapeutyczna, dysponuje jedynie zasobem w postaci pedagoga, wychowawcy z uprawnieniami edukatora artystycznego oraz wychowawców z dodatkowymi uprawnieniami, co zostało opisane w części wystąpienia

dotyczącej prawa do pomocy specjalistycznej. Jak wskazał Dyrektor w pisemnym wyjaśnieniu (...) *w przypadku potrzeby objęcia wychowanka zajęciami specjalistycznymi, do którego pracownicy nie posiadają kwalifikacji, placówka wspiera się pomocą osób i instytucji z zewnątrz, którzy posiadają wymagane uprawnienia, lecz nie taka jest, w ocenie organu nadzoru, intencja służąca powołaniu placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego. Niewątpliwie wsparcie wychowanków przy pomocy instytucji i osób z zewnątrz oraz zatrudnienie w strukturach Placówki osoby pełniącej funkcję edukatora artystycznego, prowadzącego zajęcia w głównej mierze o charakterze artystycznym, jest wsparciem dla wychowanków w zakresie rozwoju ich pasji i zainteresowań i tym samym wsparciem terapii właściwej, jednak dopiero gdy zostaną one połączone z prowadzoną w Placówce specjalistyczną terapią, zapewnią kompleksowe wsparcie wychowanków.*

Kontrolującym nie przedłożono dokumentacji, z której mogłoby wynikać, żeby Dyrektor w okresie objętym kontrolą podjął działania, mające na celu dokonanie analizy elbląskiego rynku pracy pod kątem zatrudnienia osób na stanowisku terapeuty bądź logopedy, w tym również potwierdzających ogłoszenie naborów na wolne stanowiska pracy. Dodatkowo Dyrektor przedłożył kontrolującym Zarządzenie Nr 9/2021 z dnia 09 marca 2021 roku wprowadzające zmiany w Regulaminie Organizacyjnym, polegające na zastąpieniu stanowiska terapeuty stanowiskiem wychowawcy o dodatkowych uprawnieniach i pozostawiając dotychczasowo funkcjonujące w strukturze organizacyjnej nieobsadzone stanowisko logopedy. Zatem jeśli zgodnie z twierdzeniem Dyrektora, iż *sytuacja opiekuńczo-wychowawcza wychowanków pokazuje, że zachodzi uzasadniona potrzeba dysponowania zasobem w postaci specjalisty logopedy* zasadnym jest podjęcie przez niego zintensyfikowanych działań, mających na celu jego pozyskanie, tak aby Placówka mogła w pełni realizować swoje zadania statutowe.

Na podstawie poczynionych w toku kontroli ustaleń w zakresie realizacji prawa dziecka do pomocy specjalistycznej oraz oceny pracy specjalistów zatrudnionych w Placówce wnioskować należy, że poprzez brak osoby zatrudnionej na stanowisku psychologa od 1 września 2020 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych wychowankom Placówki nie udzielano faktycznie wsparcia psychologicznego. Uwzględniając powyższe wnioski stwierdzić należy, że niezbędne jest podjęcie działań mających na celu zapewnienie wychowankom dostępu do pomocy psychologicznej na terenie Placówki, adekwatnie do ich bieżących potrzeb. Nadto należy bez zbędnej zwłoki podjąć działania w celu zwiększenia nadzoru Dyrektora nad sposobem realizacji wszelkich form wsparcia specjalistycznego wobec wychowanków Placówki, by ukierunkowane było na ich realne potrzeby.

Kontrolujący ustalili, że od marca 2020 roku zawieszone zostało dokonywanie w Placówce okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej, do czego uprawnia zapis art. 15 zzzzzk ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Pomimo zawieszenia tego obowiązku Placówka przekazywała konsekwentnie co 6 miesięcy, do właściwego miejscowo Sądu Rejonowego, opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Niemniej jednak rekomenduje się podjęcie działań, mających na celu opracowanie systemu umożliwiającego ponowne przeprowadzanie okresowych ocen sytuacji dziecka,

z uwzględnieniem chociażby środków porozumiewania się na odległość bądź występowania w formie pisemnej o opinie do właściwych organów. Oceny te są bardzo istotnym elementem w pracy z dzieckiem i rodziną, służą do modyfikacji planów pomocy dziecku oraz rodzinie, są podstawą do sporządzania rzetelnych i kompleksowych opinii w zakresie bieżącego funkcjonowania dziecka oraz modyfikacji stosowanych metod pracy z dzieckiem.

Ponadto zważywszy na fakt, że pracownicy pedagogiczni w okresie od marca 2020 roku nie uczestniczyli w szkoleniach mających na celu podniesienie ich kompetencji wychowawczych, co uzasadniane jest aktualną sytuacją epidemiczną w kraju, rekomenduje się podjęcie przez Dyrektora działań mających na celu zapewnienie pracownikom szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego w formie zdalnej. W okresie epidemicznym w nadmierny sposób mogą nasilać się niepożądane i niewłaściwe zachowania dzieci, co również mogło przełożyć się na stosowanie przez wychowawców niewłaściwych metod wychowawczych wobec dzieci. Zauważa się zatem potrzebę podjęcia przez Dyrektora kontrolowanej jednostki działań, w celu wsparcia pracowników poprzez przeprowadzenie w Placówce superwizji oraz szkoleń, mających na celu wzmocnienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.

VII. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197 d ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Wzmóc nadzór Dyrektora nad realizacją przez wychowawców ich zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz nad sposobem dokumentowania pracy wychowawczej.
2. Dokonać zmian w Regulaminie organizacyjnym w zakresie praw dziecka, zgodnie z uwagami znajdującymi się na stronie 6 wystąpienia pokontrolnego. Każdorazowo zapoznawać wychowanków oraz wychowawców z przyjętymi w Placówce dokumentami organizacyjnymi. Dokumenty te, jeśli zajdzie potrzeba, uaktualniać na bieżąco.
3. Przestrzegać bezwzględnie zakazu palenia tytoniu na terenie Placówki. Wzmóc nadzór Dyrektora w tym zakresie.
4. Bezwzględnie przestrzegać prawa dzieci do życia bez przemocy oraz prawa do poszanowania prywatności.
5. W przypadku nasilających się problemów opiekuńczo-wychowawczych niezwłocznie powoływać zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, w celu dokonania oceny jego sytuacji i ustalenia kierunku dalszych działań.
6. Diagnozy psychofizyczne sporządzać niezwłocznie, z zachowaniem terminu, o którym mowa we wprowadzonych przez Dyrektora kontrolowanej jednostki *Procedurach przyjęcia dziecka do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 4 w Elblągu* oraz po dokonaniu rzetelnej analizy m.in. potrzeb rozwojowych, emocjonalnych oraz społecznych dziecka.

7. Karty pobytu dziecka opatrywać datą, tak aby dokonane wpisy nie budziły wątpliwości co do daty ich dokonania.
8. Dbać o czystość języka, którym posługują się pracownicy Placówki w odniesieniu do wychowanków.
9. W celu przestrzegania prawa dzieci do pomocy specjalistycznej oraz w celu realizacji zadań, o których mowa w art. 105 ust 2 ustawy, niezwłocznie podjąć działania w kierunku zatrudnienia specjalistów.
10. Wzmocnić nadzór Dyrektora nad pracą pracowników, którzy dopuścili się łamania praw dziecka. W sytuacji powzięcia przez Dyrektora informacji o łamaniu przez pracowników praw dzieci, niezwłocznie podejmować działania zaradcze i wyciągać konsekwencje.
11. Rozważyć możliwość wsparcia pracowników poprzez zapewnienie im dostępu w placówce (lub poza nią) do superwizji oraz szkoleń, mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2020 poz. 821 ze zm.).

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Kozłowska

**Kierownik Oddziału
w Wydziale Polityki Społecznej**

- *Iwona Czmochowska*
główny specjalista

- *Aleksandra Kwiatkowska*
główny specjalista